

ONDERWIJSVISITATIE

Beeldende kunsten

Een onderzoek naar de kwaliteit van de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding Beeldende kunsten, de masteropleiding Fine arts, de master-na-masteropleiding Beeldend onderzoek en de master-na-masteropleiding Transmedia aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

6 juli 2011

De onderwijsinspectie Beeldende kunsten

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige visitatieronde

Wettelijk depot: D/2011/8696/24

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de cluster Beeldende kunsten in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, aangevuld protocol ter ondersteuning van de opleidingen in academisering, juni 2007* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretarissen van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Bert Hoogewijs
voorzitter

Hogeschool Gent

Algemene toelichting bij de academisch gerichte bachelor- en masteropleiding Beeldende kunsten en de masteropleiding Fine arts aan de Hogeschool Gent

De opleiding Beeldende kunsten maakt deel uit van KASK – de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten – in Gent, die al in 1751 werd opgericht. In het begin verzorgde de academie in lessen tekenen, schilderen, beeldhouwen en bouwkunst.

Als ondersteuning van de ateliers schilderen en beeldhouwen werden vanaf de jaren 1960 lessen fotografie en film ingericht. Daarnaast werden de studenten ook in contact gebracht met muziek, experimenteel theater en performance. Ook Vrije Grafiek kent haar ontstaan in deze periode, initieel met cursussen hoog- en diepdruk voor studenten schilderen en sierkunst. De in 1970 opgerichte opleiding Kunstfilm- en fotografie werd in 1989 gesplitst in twee autonome afstudeerrichtingen. Een jaar later werd de afdeling Toegepaste kunsten opgesplitst in Grafische en Reclamevormgeving, Mode-, Textiel- en toneelkostuumontwerp en 3D Multimedia.

De opleiding Beeldende kunsten bestaat vandaag uit zes afstudeerrichtingen: Vrije kunsten, Fotografie, Grafisch ontwerp, Multimediale vormgeving, Textielontwerpen en Mode. De afstudeerrichting Vrije kunsten heeft vijf studietrajecten: tekenen, schilderkunst, beeldhouwkunst, beeld & installatie en mediakunst. In de afstudeerrichting Grafisch ontwerp zijn er vier studietrajecten: grafiek, grafische vormgeving, illustratie en web- & interactief design. De opleiding heeft een populatie van gemiddeld zeshonderd studenten.

In het academiejaar 2009-2010 werd gestart met het aanbieden van een Engelstalige variant van de masteropleiding. Hierin zaten ten tijde van het visitatiebezoek zes studenten.

Het departement Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK) bestaat uit vijf opleidingen: de professioneel gerichte bacheloropleiding Interieurvormgeving, de academische bachelor- en masteropleidingen Beeldende kunsten en Audiovisuele kunsten en de Specifieke lerarenopleiding. In het academiejaar 2009-2010 werd de academische bachelor- en masteropleiding Drama overgeheveld van het departement Conservatorium naar het departement KASK. Daarnaast biedt het departement een postgraduaat 'Tentoonstelling en beheer van actuele kunst' en een navorming 'Cultuur- en kunstmanagement' aan.

Bij de hervormingen in het hoger onderwijs werd KASK één van de dertien departementen van de Hogeschool Gent. De Hogeschool Gent is de grootste hogeschool van Vlaanderen, met meer dan 13.000 studenten.

De Hogeschool Gent heeft ervoor gekozen om tot de Associatie Universiteit Gent toe te treden. Hierdoor is de Universiteit Gent de academiseringspartner van de opleiding. De onderzoeksraad van de associatie begeleidt deze academisering.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de academisch gerichte bachelor en master

Beoordelingscriteria academisch gerichte bachelor:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige managementtaken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene wetenschappelijke competenties als een onderzoekende houding, kennis hebben van onderzoeksmethoden en -technieken en deze adequaat kunnen toepassen, het vermogen om de relevante data te verzamelen die een oordeelsvorming over maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische vraagstukken kunnen sturen, een appreciatie van de onzekerheid, de ambiguïteit en de grenzen van de kennis en de vaardigheid tot het probleemgestuurd initiëren van onderzoek;
- het begrip van de wetenschappelijk-disciplinaire basiskennis, eigen aan een bepaald domein van de wetenschappen of de kunsten, een systematische kennis van de kernelementen van een discipline met inbegrip van het verwerven van coherente en gedetailleerde kennis, deels geïnspireerd door de nieuwste ontwikkelingen van de discipline, en een begrip van de structuur van het vakgebied en de samenhang met andere vakgebieden.

Beoordelingscriteria master:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties op een gevorderd niveau als het vermogen om op een wetenschappelijke wijze te denken en te handelen, het kunnen omgaan met complexe problemen, het kunnen reflecteren op het eigen denken en werken, en het kunnen vertalen van die reflectie naar de ontwikkeling van meer adequate oplossingen, het vermogen tot het communiceren van het eigen onderzoek en probleemoplossingen met vakgenoten en leken, en het vermogen tot oordeelsvorming in een onzekere context;
- het beheersen van algemene wetenschappelijke competenties op een gevorderd niveau als het kunnen gebruiken van methoden en technieken in onderzoek, het kunnen ontwerpen van onderzoek, het kunnen toepassen van paradigma's in het domein van de wetenschappen of kunsten en het kunnen aanduiden van de grenzen van paradigma's, het vermogen tot originaliteit en creativiteit met het oog op het continu uitbreiden van de kennis en inzichten en het kunnen samenwerken in een multidisciplinaire omgeving;
- een gevorderd begrip en inzicht in de wetenschappelijk-disciplinaire kennis, eigen aan een bepaald domein van de wetenschappen of de kunsten, inzicht hebben in de nieuwste kennis van het vakgebied of delen ervan, in staat zijn om de wijze waarop de theorievorming beweegt, te volgen en te interpreteren, in staat zijn om in één of enkele delen van het vakgebied een originele bijdrage aan de kennis te leveren en het bezitten van specifieke, bij het vakgebied horende vaardigheden als ontwerpen, onderzoeken, analyseren en diagnosticeren;
- hetzij het beheersen van de competenties, nodig voor het zelfstandig kunnen verrichten van wetenschappelijk onderzoek of de zelfstandige beoefening van de kunsten op het niveau van een beginnende onderzoeker of kunstenaar, hetzij het beheersen van de algemene en specifieke beroepsgerichte competenties, nodig voor de zelfstandige aanwending van wetenschappelijke of artistieke kennis op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De einddoelen en -competenties worden opgesteld binnen de opleidingscommissie Beeldende kunsten, en worden bekrachtigd door de departementsraad. In 2002 werden de competenties van de huidige bachelor- en masteropleidingen vastgelegd vanuit de visie van de opleiding en de decretale competenties, waarmee ze via een kruistabel op elkaar afgestemd zijn. Via de website en de studiefiches worden de competenties aan de studenten bekendgemaakt.

De competenties waaraan binnen de opleiding gewerkt wordt, worden vastgelegd in acht clusters:

- Creërend vermogen;
- Kritische reflectie en zelfkennis;
- Communicatief vermogen;
- Organiserend vermogen;
- Vermogen tot samenwerken;
- Vermogen tot groei en vernieuwing;
- Beroepsgerichte competenties;
- Algemene vorming.

Elk van deze competentieclusters werd vertaald in doelstellingen per jaar. Hiermee wil de opleiding het evolutieve karakter van de doelstellingen doorheen de opleiding benadrukken. In deze verdere uitwerking worden ook de academische doelstellingen opgenomen. Die zijn niet als aparte competentieclusters opgenomen, omdat de opleiding zo het integrale karakter ervan wil benadrukken.

Bij het opstellen van de einddoelstellingen hield de opleiding rekening met deze competentieclusters. Voor de bacheloropleiding werden de volgende einddoelstellingen geformuleerd:

- een eigen concept hebben met betrekking tot vormgeving, ontwerp en beeldvorming; het bezitten en hanteren van een persoonlijke vorm- en beeldtaal;
- de technische hulpmiddelen kunnen gebruiken die eigen zijn aan de beeldende expressievormen; beschikken over de nodige materiaalkennis;
- beschikken over een visie met betrekking tot Beeldende kunsten in relatie tot maatschappelijke en culturele ontwikkelingen;
- op zoek kunnen gaan naar impulsen, en methodes kunnen hanteren die inspiratie kunnen voeden;
- de confrontatie aankunnen in een kritisch gesprek over het eigen beeldende werk; de ambitie hebben om te excelleren;
- een budget kunnen beheren;
- kunnen deelnemen aan een overleg met respect voor planning en timing;
- gevoelig zijn voor ontmoetingen met andere kunst disciplines;
- oog hebben voor de relatie tussen beeldend werk en de ruimte waarin het zich bevindt; de unieke dramatiek van bepaalde ruimtes aanvoelen;
- eigen beeldend werk kunnen archiveren en presenteren als portfolio.

Voor de masteropleiding zijn de einddoelstellingen:

- authentiek beeldend werk maken op basis van een eigen artistieke visie;
- het eigen beeldend werk en dat van anderen kunnen beschouwen, analyseren, duiden en beoordelen, en een eigen positie in het werkveld kunnen bepalen;
- eigen beeldend werk kunnen presenteren en toelichten;
- een inspirerende en functionele werksituatie voor zichzelf kunnen opzetten en in stand houden;
- een actieve bijdrage kunnen leveren in samenwerkingsverband, met respect voor de rol en participatie van alle betrokkenen; leiding kunnen geven aan een overleg;
- blijk geven van ideeënontwikkeling en het vermogen om filosofische en wetenschappelijke bronnen te hanteren om eigen ideeën te vormen;
- over voldoende gedrevenheid beschikken om zich te ontplooien in het eigen vakdomein: als beeldend kunstenaar, grafisch vormgever, textielontwerper, modeontwerper of fotograaf.

De commissie stelt dat de opleiding met deze doelstellingen tegemoetkomt aan de verwachtingen. De opleiding neemt volgens haar met betrekking tot het academiseringsproces een zelfbewuste positie in, waarin vooral wordt uitgegaan van de eigenheid van de reflectie binnen de kunsten, die zich onderscheidt van de universitaire methodiek. In haar visie op de academisering stelt de opleiding dat de specificiteit van onderzoek in de kunsten ligt in het feit dat de artistieke praktijk van de onderzoeker zelf één van de bronnen van eigensoortige kennis is. De artistieke praktijk genereert zelf vraagstellingen en fungeert als toetsingsveld voor de behandeling ervan. Essentieel voor het onderzoek in de kunsten is dat het onderzoek verricht wordt door een kunstenaar, die daarvoor een beroep doet op specifieke competenties. Volgens de opleiding kan de universiteit als academiseringspartner daarom slechts een beperkte ondersteuning bieden, zoals bij het theoretische luik van de opleiding.

In de gesprekken met de commissie bevestigt de opleiding dat de associatie rekening houdt met de specificiteit van onderzoek in de kunsten en geen universitair model opdringt. Het kunstonderwijs moet zelf, op basis van de eigen expertise en *best practices* uit het buitenland, instaan voor een zinvolle academisering. Daarom organiseerden de kunstdepartementen van de hogeschool, in samenwerking met andere kunstdepartementen, in 2006 een ELIA-conferentie, met onder meer workshops over onderzoek. Studiebezoeken en overleg met instellingen uit het buitenland, onder meer over het doctoraat in de kunsten, droegen bij tot de ontwikkeling van een visie en criteria met betrekking tot het onderzoek in de kunsten en de implementering ervan in het onderwijs.

In het omvormingsdossier werden vier criteria aangehaald voor zinvolle academisering: innovativiteit, interdisciplinariteit, de link met het externe werkveld en de inbedding in een theoretische context. Op basis van de bovengenoemde ervaringen werden aanvullende criteria opgesteld. Zo wil de opleiding onder meer de prioriteit leggen bij het onderzoek *in* de kunsten en minder in onderzoek *over* de kunsten, benadrukt ze het belang van de expliciete doorstroming van onderzoeksresultaten en -processen in de masteropleiding en de ontwikkeling van onderzoekscompetenties in de bacheloropleiding, en vindt ze dat de eigenheid van de kunstpraktijk haar vrije gang moet kunnen gaan binnen het formele kader van het onderzoek in de kunsten en binnen de omkaderende structuren.

Het onderzoek past binnen de formele kaders en structuren die het departement, de hogeschool en de associatie hebben opgezet. De hogeschool wil een centrale rol spelen in het academiseringsproces van de opleidingen, en bepaalt daarom in grote mate het algemene beleid op het gebied van onderzoek en dienstverlening. De dienst Onderzoek en dienstverlening zorgt voor de ondersteuning van de onderzoekscultuur. Via het Onderzoeksfonds Hogeschool Gent beheert de onderzoeksraad van de hogeschool de financiële middelen voor onderzoeksinitiatieven. Alle academiseringsmiddelen maken deel uit van dit fonds. De onderzoeksraad beslist over de toekenning van de middelen aan de hand van projectvoorstellen (doctoraatsprojecten, postdoctoraalonderzoek en onderzoeksprojecten) en op advies van de werkgroepen Kunsten.

De praktische organisatie van onderzoek (en onderwijs en dienstverlening) ligt in handen van de verschillende vakgroepen van het departement. Elke docent maakt deel uit van één van de zeven vakgroepen. Voor de stroomlijning van de onderzoeksprojecten werd op advies van de vakgroepen een aantal onderzoeklijnen vastgelegd, waaronder telkens één of meerdere projecten of (post)doctoraatsonderzoeken vallen. Die werden bewust open en ruim geformuleerd om de spontane groei van onderzoeksprocessen mogelijk te maken. Voorbeelden van de onderzoeklijnen zijn onder meer 'de relatie beeld/tekst', mediakunst, 'creatie en verbeelding: fenomenologie en creatieproces' en 'fotografie en film in een sociaal-maatschappelijk kader'.

Het departement zelf heeft een raad voor onderzoek en een 'KunstenOnderzoeksForum'. In dat forum kunnen de onderzoekers van de departementen KASK en Conservatorium ervaringen met elkaar uitwisselen. De raad voor onderzoek volgt onder meer de evolutie van de onderzoeklijnen op en tracht de onderzoekscultuur verder te bevorderen.

De associatie ten slotte schetst het kader voor academisering van de opleiding, maar laat hierin voldoende vrijheid voor een eigen invulling. Binnen de associatie is dit de verantwoordelijkheid van de domeinwerkgroep Kunsten, waarin de twee kunstdepartementen van de hogeschool en de vakgroep Kunstwetenschappen, theater en podiumkunsten van de Universiteit Gent vertegenwoordigd zijn. In deze werkgroep wordt de academisering

opgevolgd, en worden doorstroommogelijkheden en schakelprogramma's uitgewerkt. Via associatie-onderzoeksgroepen wil de associatie samenwerking tussen onderzoekers van de hogeschool en de universiteit stimuleren. Tweejaarlijks organiseert de associatie een 'Dag van het onderzoek'. De onderzoeksraad van de associatie reguleert onder meer aanvragen voor grote infrastructurele onderzoeksmiddelen.

Op twee manieren wordt de academische component van het programma uitgebouwd. Zowel in de bachelor- als in de masteropleiding wordt in verschillende opleidingsonderdelen gewerkt aan de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden. Daarnaast geven alle onderzoekers van de opleiding les – de verhouding onderzoek-onderwijs bedraagt bij voltijdse assistenten en doctor-assistenten 70-30, al aanwezige docenten kregen een vrijstelling van 50 procent – en maken hun onderzoeksthema's deel uit van workshops en opdrachten binnen de bacheloropleiding en van de masterseminaries in de masteropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan dat de academisering van het onderwijs vanuit de kunstopleidingen op eigen voorwaarden, vanuit de eigen praktijk en reflectie daarop, de criteria formuleert waaraan onderzoek in en door de kunsten moet voldoen. Dit kan in samenspraak met de partners binnen de associatie, net om te streven naar een helder onderscheid tussen mogelijke onderzoeksvormen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroeps- of kunstpraktijk). Ze zijn, in het geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor academisch gerichte bachelor- en masteropleidingen zijn de eindkwalificaties ontleend aan eisen vanuit de wetenschappelijke en/of artistieke discipline, de internationale wetenschapsbeoefening en, voor daarvoor in aanmerking komende opleidingen, de praktijk in het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Samen met de andere opleidingen Beeldende kunsten in Vlaanderen werden vijf rollen geformuleerd die de student tijdens de studies invult. Hiervoor werden als bronnen het *Tuning Template for Fine Art in Higher Education in Europe*, het beroepsprofiel van de Beeldende kunstenaar (VLOR-studie uit 1998), het Structuurdecreet en de Dublin-descriptoren gebruikt. Door zich te baseren op de *Tuning Template* en de Dublin-descriptoren, hebben de opleidingen internationale criteria mee in rekening genomen. KASK heeft meegewerkt aan deze vijf rollen; dit is ook zichtbaar in de competentieclusters.

De vijf rollen zijn:

- De onderzoeker: de student is in staat een eigen onderzoeksmethode te ontwikkelen.
- De creator: de student is in staat een eigen spoor/indruk na te laten. De nadruk ligt op het authentieke in combinatie met het creatieve werkproces.
- De realisator: de student kent de techniciteit van het medium waarmee hij/zij werkt.
- De communicator: de student kan het eigen werk documenteren, en visueel en verbaal presenteren.
- De organisator: de student kan het eigen artistieke proces binnen een bepaalde ruimte en tijd organiseren, en is in staat zinvolle samenwerkingsverbanden aan te gaan.

Aan deze rollen of posities die geïnitieerd en verdiept worden op bachelorniveau en vervolmaakt worden op masterniveau, kunnen de competenties van de opleiding gekoppeld worden.

De opleiding kent een dubbele finaliteit. Enerzijds is er een gerichtheid op de kunstpraktijk en het werk als autonome vormgever, en anderzijds is ze gericht op meer algemene competenties die de inzetbaarheid in het brede culturele veld mogelijk maken. De opleiding meent dat deze brede en tegelijk gespecialiseerde vorming de mogelijkheden van tewerkstelling van de afgestudeerden aanzienlijk vergroot.

Het opleidingsprofiel wordt opgesteld door de opleidingscommissie Beeldende kunsten. Samen met de omschrijvingen van de competenties, het curriculum en de studielast werd het voor advies voorgelegd aan een resonantiecommissie met vertegenwoordigers uit het werkveld. Verdere aftoetsing van de competenties met het werkveld gebeurt via de departementsraad, waarin drie externe vertegenwoordigers zitting hebben, via de beroepspraktijk van de docenten, de gastprofessoren, de externe juryleden en de evaluaties van dienstverleningsprojecten.

De opleiding aan de Hogeschool Gent profileert zich voor het opleiden van de student als onafhankelijk beeldend kunstenaar/ontwerper met een combinatie van een sterke opleiding binnen een bepaalde discipline en een interdisciplinaire openheid naar andere disciplines. Daarvoor wil zij haar ateliers en afstudeerrichtingen duidelijk profileren, maar ook een globale structuur aanbieden, waarin de student de grenzen van het eigen atelier kan overschrijden in functie van de persoonlijke artistieke ontwikkeling. Naast deze twee pijlers van verdieping en verbreding en openheid vormt de theoretische vorming een derde pijler, waarmee aan de student theoretische referentiekaders en een kritische reflex worden bijgebracht. Verder benadrukt de opleiding ook het belang dat de stad Gent in haar profilering speelt, met het aanbieden van de actualiteit en het experiment in Beeldende kunsten, film en theater.

De afzonderlijke afstudeerrichtingen en -trajecten hebben ook elk een profilering binnen het veld van het hoger kunstonderwijs opgesteld.

De afstudeerrichting Fotografie profileert zich met een streven naar inhoudelijke verdieping en de persoonlijke zoektocht naar een fotografische beeldtaal. Hierbij is nog steeds het oorspronkelijke belangrijke accent aanwezig op pers- en documentaire fotografie, maar het belang van onderzoek en reflectie over de autonome expressie kwam meer op de voorgrond.

Binnen de afstudeerrichting Textielontwerpen ligt de eigenheid in de combinatie van een grote aandacht voor de technische aspecten van het vak met een niet-klassieke, experimentele artistieke eigenheid. De afstudeerrichting benadrukt daarbij de unieke positie in België op het vlak van tekenen en ontwerpen op computer.

De afstudeerrichting Mode legt in haar profilering de nadruk op het opleiden tot autonoom vormgever en niet op het profiel van de klassieke modeontwerper. Om dit te versterken, kunnen de studenten opleidingsonderdelen opnemen uit ateliers van Vrije kunsten, Fotografie, Grafisch ontwerp en Multimediale vormgeving. Ook de band met de afstudeerrichting Textielontwerp draagt bij tot de eigen profilering.

Het profiel van de afstudeerrichting Multimediale vormgeving is een mix van autonoom werken en een gerichtheid op het publiek. De afstudeerrichting wil multimediaal werken op het vlak van vormgeving, vertrekkend vanuit de student, in verbondenheid met de vrije kunsten en ingebed in een specifieke sociale context: het sociale weefsel van de stad.

In het traject grafische vormgeving van de afstudeerrichting Grafisch ontwerp ligt de klemtoon op conceptvorming en beeldend vermogen, voornamelijk gericht op publicatie en gedrukte media. Het traject benadrukt daarom het belang van typografie binnen het profiel.

Het traject grafiek positioneert zich tussen de vrije kunsten en de toegepaste grafische disciplines. Zowel klassieke mechanische drukprocedures als digitale grafische technieken en beeldconceptiestrategieën moeten bij de student tot een particuliere blik op de kunsten en een multidisciplinaire praktijk leiden.

Alle aspecten van het illustratieve worden verkend in het traject illustratie, zonder toespitsing op een specifiek subgenre. Een grote klemtoon wordt gelegd op de ontwikkeling van een eigen illustratieve beeldtaal, die een persoonlijke relatie en interpretatie tot het geïllustreerde tekstmateriaal weet te veruiterlijken.

Het laatste traject van Grafisch ontwerp, web- & interactief design, kiest naast het aanbieden van een brede, technische basis voor een artistieke benadering van het medium. In de aanpak van het traject is een belangrijke rol weggelegd voor digitale cultuur, naast productiemogelijkheden en -principes.

Voor de verschillende trajecten van Vrije kunsten geldt dat een grondige opleiding in het specifieke medium – schilderkunst, beeldhouwkunst, installatie, mediakunst en tekenen – gepaard gaat met artistiek experiment en openheid, in de context van reflectie over het medium zelf. Het traject tekenen binnen de afstudeerrichting Vrije kunsten is de enige autonome tekendiscipline in het Vlaams hoger kunstonderwijs. Het tekenen heeft niet zoals in de andere opleidingen een ondersteunende functie, maar is hier een autonoom uitdrukkingmiddel.

In het belang van internationalisering en het streven naar een internationale uitstraling en een dito profiel, is de instroom van buitenlandse studenten volgens de opleiding een belangrijke meerwaarde. Daarom werd in het academiejaar 2009-2010 gestart met het aanbieden van een Engelstalige variant van de masteropleiding.

De commissie stelt vast dat de opleiding zich in het kunstonderwijs nadrukkelijk profileert, en tegelijk tegemoetkomt aan de verwachtingen van het beroepenveld en vakgenoten en het referentiekader van de commissie.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan dat op het gebied van de internationalisering de activiteiten structureel worden ingebed in de programma's van alle afstudeerrichtingen, ondersteund door de overkoepelende, opleidingsbrede voorziening voor internationale oriëntatie.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie:

ABA: goed

MA: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkt op dat, hoewel de invoering van de bachelor-masterstructuur nog maar kortgeleden tot stand is gekomen, de opleiding er al veel in bereikte.

Via onderzoek en persoonlijke contacten en bezoeken werd de inhoud van het programma vergeleken met internationale programma's. De inhoud en opbouw van het programma worden vastgelegd binnen de opleidingscommissie Beeldende kunsten, met advies van de studenten, en goedgekeurd door de departementsraad. Op basis van de studentenbevragingen of op voorstel van de docenten kunnen het curriculum en de studiefiches aangepast worden. Voor het begin van elk academiejaar herbekijkt de opleidingscommissie de studiefiches. De competenties en opleidingsonderdelen werden via een kruistabel aan elkaar gelinkt.

In het programma neemt de opleiding een theoretisch en een praktisch deel op. Het theoretische deel, dat voor de opleiding een belangrijke rol speelt in de opleiding van de hedendaagse kunstenaar, is opgesplitst in drie pakketten. De algemeen-theoretische opleidingsonderdelen dragen bij tot een algemene vorming, en willen een zo ruim mogelijk inzicht bieden in het actuele en historische culturele gebeuren (bijvoorbeeld de kunstactualiteit). Daarnaast is er het pakket specifieke theorie, dat een theoretische ondersteuning geeft aan de praktijk van de verschillende afstudeerrichtingen (bijvoorbeeld geschiedenis van de fotografie). De technische theorie vormt het laatste pakket theoretische opleidingsonderdelen. Die zijn geïntegreerd in de verschillende ateliers (bijvoorbeeld materiaalkennis).

Het praktische deel van het programma wordt door de trajecten en afstudeerrichtingen ingevuld. Er wordt steeds opgebouwd naar de ontwikkeling van een persoonlijke visie (zie facet 2.3), onder meer via het verrichten van onderzoek (zie facet 2.2).

De afstudeerrichting Fotografie werkt in de eerste twee bachelorjaren rond fotografie die de bestaande wereld als auteur benadert, zonder al te veel stilistische middelen of manipulatie te gebruiken (documentaire richting), en de fotografie die vertrekt vanuit een auteur (fotografie en concept). Vanaf het derde bachelorjaar komt een derde reëel werkveld aan bod: de functionele fotografie. De studenten kunnen uit verschillende ateliers kiezen, en krijgen binnen de ateliers verschillende soorten opdrachten: specifieke opdrachten, brede opdrachten rond een genre en autonome opdrachten. Naast digitale fotografie werken de studenten vooral in het tweede bachelorjaar met analoge fotografie.

Zowel autonoom als toegepast werken, komt aan bod in de afstudeerrichting Textielontwerpen. Het eerste bachelorjaar staat in het teken van een uitgebreide introductie rond de diverse facetten van textiel. In het tweede bachelorjaar sluiten alle opdrachten aan bij een historisch thema, dat in het tweede semester op een individuele

en eigentijdse manier geïnterpreteerd wordt. In het derde bachelorjaar kiezen de studenten vrij een jaarthema, en maken ze een keuze tussen autonoom of toegepast/industriële ontwerpen.

De afstudeerrichting Mode bouwt het bachelorprogramma op volgens drie fasen, die overeenkomen met de drie bachelorjaren: initiëren, oriënteren en specialiseren. In het eerste jaar gaat de aandacht naar het verwerven van een zekere basiskennis en metier via het uitvoeren van specifieke opdrachten. Vanaf het tweede jaar komen experiment, artistieke keuzes en zelforiëntatie aan bod. De studenten werken aan één collectie, gebaseerd op een historische periode of een historisch kostuum. In het derde jaar werken de studenten in een meer autonome positie en wordt de collectie geïnspireerd door een etnische cultuur.

De afstudeerrichting Multimediale vormgeving biedt drie ateliers aan die in het eerste jaar door alle studenten gevolgd worden, maar waaruit later een keuze gemaakt wordt in functie van het eigen project. Een eerste atelier is 'geactiveerde ruimte' (scenografie, performance, levende installatie en bodyart). In dit atelier onderzoeken de studenten via het eigen artistieke werk de vele vormen van levende aanwezigheid en van een directe en indirecte tussenkomst van de kunstenaar/vormgever in zijn werk. De studenten worden aangemoedigd om eigen projecten te realiseren, eventueel in samenwerking met externe partners. In het atelier 'openbare ruimte' wordt in de interactie tussen mens en kunstwerk de ruimte onderzocht waarin men nieuwe creaties tot stand kan brengen. In het atelier 'vrije vormgeving' wordt het spanningsveld tussen kunst en functionaliteit verkend.

De studenten van de afstudeerrichting Grafisch ontwerp volgen in het eerste jaar een introductie in de vier disciplines. De opleiding wil hiermee van meet af aan een verbreding en verdieping en interdisciplinariteit realiseren.

Naast de individuele, artistieke ontplooiing is het professionele aspect een belangrijk onderdeel van het atelier 'grafische vormgeving'. De opdrachten worden complexer doorheen de bachelorjaren, niet alleen qua conceptuele eisen, maar ook op het gebied van professionele kwaliteitsnormen en technische haalbaarheid. Ook de kennis van het metier speelt dus een belangrijke rol.

In het atelier 'grafiek' maken de studenten eerst kennis met de basisprincipes en conceptuele consequenties van de mechanische en digitale beeld(re)productiemedia. Nadien kunnen zij zich verdiepen in het diverse aanbod aan druktechnieken, en moeten ze de principes en mogelijkheden van één techniek leren transponeren op een andere. Veel aandacht gaat, naast de techniek, naar de contexten waarin deze technieken opduiken.

Het parcours van het atelier 'illustratie' focust op de studie van inhoudelijke en communicatieve aspecten, en op het onderzoek van de verscheidene beeldende mogelijkheden en artistieke uitdrukkingsvormen. In het hoofdatelier in het tweede bachelorjaar verwerft de student inzicht in de verschillende aspecten die een invloed kunnen hebben bij het tot stand komen van een beeld, en bouwt hij een eigen beeldend vocabularium uit. In het derde bachelorjaar wordt van de student verwacht dat hij een illustratieve opdracht zelfstandig kan uitvoeren in een eigen beeldtaal.

In het atelier 'web- & interactief design' worden opleidingsonderdelen aangeboden waarmee de student zich kan specialiseren op het vlak van digitale publicatiemedia. Zowel persoonlijke als toepassingsgerichte projecten worden hiervoor aangeboden. Drie aspecten komen in de opdrachten aan bod en worden doorheen het programma als uitgangspunt gebruikt voor een gestructureerde, graduele opbouw: het vormelijke, technische en inhoudelijke of conceptuele.

In het atelier 'schilderkunst' van de afstudeerrichting Vrije kunsten worden inhoudelijk-artistieke en vormelijk-technische aspecten samen behandeld. Doorheen het programma wordt de student geconfronteerd met alle benaderingen van het tweedimensionale beeld.

Het atelier 'beeldhouwkunst' besteedt 50 procent van de tijd aan het vrije, artistieke werk en aan begeleiding. De overige tijd wordt besteed aan het aanleren van technieken, waarbij in de verschillende bachelorjaren

verschillende technieken worden aangeleerd, en aan vormstudie, die doorheen het programma evolueert tot de studie van de volledige figuur, en die het vrije werk moet versterken.

Binnen het atelier 'beeld & installatie' krijgen de studenten in het eerste bachelorjaar een introductie in de verschillende media die in het atelier gebruikt worden. Hierbij worden kleine, gerichte opdrachten gegeven. Zo kan de student gestimuleerd worden om bepaalde media te gebruiken in het persoonlijke, artistieke creatieproces. Doorheen het programma worden de opdrachten minder gestuurd en wil het atelier persoonlijk initiatief uitlokken, om zo eigen thema's en onderzoek te ontwikkelen.

Het atelier 'mediakunst' wordt in het eerste bachelorjaar opgedeeld in twee delen. Enerzijds zijn er initiaties in bepaalde technieken, anderzijds is er het individueel uitwerken van thematische opdrachten onder begeleiding. Via deze opdrachten kan de student op zoek gaan naar onderwerpen en vraagstukken die hem bezighouden. In het tweede jaar zijn er vier periodes van zes weken, waarbij in elke periode een opdracht rond een film wordt gegeven. Daarnaast gaat er aandacht naar het uitdiepen van de techniek en is er een vrij werk als jaaropdracht. In het derde bachelorjaar staat de individuele creatieve ontwikkeling voorop.

Het atelier 'tekenen' bestaat in het eerste bachelorjaar uit twee modules. In de eerste module verwerft de student vaardigheden rond de relatie inhoud/vorm/materiaalkeuze, die in de tweede module gebruikt worden in een overkoepelende opdracht. Ook de overige bachelorjaren worden volgens het principe van twee modules georganiseerd. Wel wordt een grotere zelfstandigheid van de student verwacht. In het tweede bachelorjaar wordt een thema aangereikt; in het derde bachelorjaar kiezen de studenten dit zelf.

De studenten van de opleiding vullen hun programma verder aan via een keuzepakket (zie facet 2.3). Met het keuzepakket realiseert de opleiding de interdisciplinaire openheid die ze in haar profiel voorstaat. Daarnaast komen in bepaalde ateliers, met name 'multimediale vormgeving' en 'beeld & installatie', verschillende disciplines samen, en werken studenten uit verschillende ateliers samen aan projecten. In het masterjaar wordt interdisciplinariteit verder nagestreefd doordat studenten uit verschillende ateliers samenkomen in de masterseminaries.

Volgens de studenten die de commissie sprak, is de balans tussen theorie en praktijk niet altijd evenwichtig. De opleiding meent dat dit voornamelijk in het begin van de opleiding het geval is als de integratie tussen theorie en praktijk iets minder groot is. Hierdoor kan de concentratie van de studenten versnipperd raken, waardoor een gevoel ontstaat van een hogere werklast. De opleiding krijgt vanuit de bevragingen alleszins geen signalen dat het om een fundamenteel probleem gaat.

De masteropleiding Beeldende kunsten bestaat uit de masterproef (30 studiepunten, zie facet 2.8), de scriptie (9 studiepunten), theoretische seminaries (12 studiepunten) en een deel vrije invulling (9 studiepunten). De vrije invulling kan bestaan uit een aanvulling met theorie- of praktijkvakken, het onderdeel 'groepskritische bijeenkomsten', onderdelen uit de associatie of het onderdeel 'kunst in het werkveld'. De seminaries komen voort uit het onderzoek aan de opleiding, en de studenten maken een keuze die geënt is op het eigen onderzoek. In het opleidingsonderdeel scriptie voert de student een discursief onderzoek. Dit onderzoek kan gaan over het eigen werk of over een vrij thema.

De commissie heeft vastgesteld dat de relatie tussen theorie en praktijk in het masterprogramma te veel neergezet wordt als een tweedeling. Ze vraagt daarom een grotere integratie van theorie en praktijk.

In het academiejaar 2009-2010 werd gestart met het aanbieden van een Engelstalige variant van de masteropleiding. De opleidingen zijn identiek, alleen de onderwijstaal is verschillend. Het programma en de studiefiches werden vertaald. De voertaal in de begeleiding en in bepaalde theoretische masterseminaries is Engels. Het gebruik van Engels is volgens de opleiding al sterk aanwezig binnen het programma – via de gastdocenten, Erasmus-studenten, studiebezoeken in het buitenland en het gebruik van Engelstalige literatuur – en is een randvoorwaarde voor de verdere academisering.

De student van de Engelstalige masteropleiding die met de commissie sprak, meent dat de docenten goed Engels spreken. De commissie moedigt de opleiding aan om de Engelstalige masteropleiding als instrument in te

zetten om zich internationaal sterker te profileren. De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding de kansen die een Engelstalige variant biedt om zich sterker in te bedden in de internationale context en om de kwaliteit van de opleiding in haar geheel te verbeteren, moet benutten.

Naast het aanbieden van studenten- en docentenuitwisselingen tracht de opleiding een internationale dimensie in het programma in te bouwen via internationale projecten, het aantrekken van buitenlandse gastdocenten, gastlezingen, en internationale workshops en projecten. In de jaarprogrammering is ook een reis- en projectweek opgenomen, waarin de studenten studiereizen maken, en tentoonstellingen en beurzen bezoeken. Het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld' staat ook open voor projecten in het buitenland. Bepaalde studenten nemen deel aan tentoonstellingen in het buitenland, of realiseren er hun eindwerk. In de gesprekken konden de studenten echter weinig internationale initiatieven aanhalen. De afgestudeerden bevestigden het beperkte internationale karakter van het programma.

Sinds 2009 is een deeltijdse stafmedewerker Internationalisering actief in de opleiding. Ten tijde van het visitatiebezoek werd een driejarig beleidsplan Internationalisering uitgewerkt. Hiervoor worden alle partners gescreend, nieuwe akkoorden gesloten en een planning opgesteld voor bezoeken aan geselecteerde instellingen. Voor de toekomst wordt onder meer een jaarlijkse 'Internationaliseringsdag' gepland, die moet evolueren naar een 'Internationaliseringsweek'. Vanuit het beleid van de opleiding en het departement wordt vooropgesteld dat elk atelier binnen drie jaar in een netwerk met drie andere buitenlandse ateliers moet zitten. In overeenstemming met eerdere opmerkingen moedigt de commissie initiatieven ter internationalisering zeker verder aan.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie moedigt de opleiding aan internationale initiatieven verder te ontwikkelen.

De commissie beveelt aan om de opleiding internationaal sterker te profileren aan de hand van de Engelstalige master.

De commissie beveelt aan om meer integratie te zoeken tussen theorie en praktijk in de masteropleiding.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek (met inbegrip van het onderzoek in de kunsten) binnen relevante disciplines.
- Het programma sluit aan bij ontwikkelingen in de relevante discipline(s) door aantoonbare verbanden met actuele wetenschappelijke theorieën.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de ontwikkeling en beoefening van de kunsten.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met de actuele praktijk van de relevante beroepen (bij daarvoor in aanmerking komende opleidingen).

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op verschillende manieren komen in het programma vaardigheden aan bod die het professioneel functioneren ondersteunen. Zo zijn leerlijnen uitgewerkt voor het ontwikkelen van het creërend en communicatief vermogen en het vermogen tot samenwerken. Binnen de afstudeerrichtingen krijgen de studenten doorheen de bachelor-

opleiding ook steeds meer eigen verantwoordelijkheid voor het plannen, onderzoeken en realiseren van de eigen opdrachten en projecten. Hiermee wil de opleiding de studenten verder voorbereiden op het werken in een professionele context. De studenten wordt daarnaast aangeleerd het eigen werk te presenteren en zowel met interne als externe confrontatie om te gaan. De studenten hebben tot slot ook contact met het werkveld via de praktijk van de docenten, en via gastlezingen en workshops door mensen uit het werkveld.

In het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld' gaan de studenten aan de slag in een reële praktijkcontext, en doen ze zo werkervaring op. Ze ontwikkelen een samenwerkingsproject, op voorstel van de studenten of een externe partner, dat voor de beide partijen van nut moet zijn. Op de werkplek wordt steeds rond artistieke productie gewerkt. Bij voorkeur gaat het project over productontwikkeling of de artistieke/technische/wetenschappelijke begeleiding van een specifiek project. De studenten gaan zowel in het binnen- als buitenland aan de slag, en bijna allemaal nemen ze het keuzeonderdeel op in hun masterprogramma. Ze doen dit omdat ze deze kans op beroepservaring niet willen missen. Sommigen menen wel dat de tijdsinvestering in conflict komt met het eigen artistieke werk.

De commissie meent dat de ontwikkeling van het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld' een andere precisering nodig heeft in overleg met het werkveld. Er is volgens haar meer samenhang nodig tussen de opleiding en de activiteit van de student in het werkveld. De commissie vindt het wel positief dat de opleiding uit deze activiteit de opmerkingen van het werkveld mee naar het onderwijs neemt. Het inzetten van het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld' zelf kan mogelijk tot een onderwijshoudelijke vernieuwing leiden, waar het vakgebied zijn voordeel mee kan doen.

De afstudeerrichtingen Fotografie, Grafisch ontwerp en Textielontwerpen doen aan maatschappelijke dienstverlening. Hoewel het binnen de hogeschool de bedoeling is om meer externe financiering aan te trekken, moet dienstverlening in eerste instantie passen in het pedagogische proces. In de afstudeerrichting Textielontwerpen wordt voor opdrachtgevers in het bedrijfsleven gewerkt in ruil voor stoffen en materiaal.

In 2007 werd vanuit het departement KASK de vzw KunstenSite (KuS) opgericht voor de organisatie van artistieke manifestaties op de Bijlokecampus. De vzw richt zich sinds 2010 meer exclusief op de opleiding Beeldende kunsten, onder meer voor tentoonstellingsprojecten, zoals 'KIOSK'. Vanuit de vakgroep Vormgeving werd het initiatief genomen om een vzw Design op te richten. Die combineert initiatieven uit de afstudeerrichtingen Grafisch ontwerp, Mode, Textielontwerpen, Multimediale vormgeving en de opleiding Interieurvormgeving. De vzw wil de reflectie over vormgeving stimuleren aan de hand van symposia en lezingen, en wil het werk van jonge designers en vormgevers onder de aandacht brengen. Daarnaast publiceert het departement het Engelstalige magazine 'A Prior', een publicatiereeks over hedendaagse kunst.

De commissie is positief over deze activiteiten, die de zichtbaarheid van het artistieke werk en het onderzoek vergroten.

De academisering is volgens de commissie goed ingewerkt in de opleiding. De theorie heeft hierbij een dienende rol en staat volgens de commissie in goede verhouding met het praktijkwerk. Volgens de opleiding is de integratie van onderzoek in het onderwijs belangrijk bij het ontwikkelen van een eigen beeldtaal. De verankering hiervan vindt plaats in ateliergebonden opleidingsonderdelen en in de theorielessen. De opleiding introduceert de studenten in wetenschappelijke denkkaders inzake kunst. Een kwart van het bachelorprogramma bestaat uit algemeen-theoretische introducties en verdiepende opleidingsonderdelen. Daarnaast besteden de ateliers aandacht aan de onderzoekende attitude van de studenten. De opleiding wil bij de studenten een kritische houding ontwikkelen tegenover het werk, de ideeën en de uitvoering ervan. Reflectie neemt binnen het atelier dan ook een bijzondere plaats in.

De ontwikkeling van onderzoekscompetenties op discursief vlak gebeurt in een aantal specifieke opleidingsonderdelen als 'onderzoeksmethodiek' en 'schrijfmethodiek'. In het opleidingsonderdeel 'dossier' maken de studenten van het derde bachelorjaar een zelfreflectieve tekst en een beeldende portfolio over het eigen werk dat gerealiseerd werd tijdens de bacheloropleiding. Bepaalde afstudeerrichtingen bieden extra opleidingsonderdelen aan om de studenten op dit dossier voor te bereiden. In het masteronderdeel 'scriptie' voert de student zelfstandig een onderzoek. De thematiek ervan is gelinkt aan de masterproef. Heel wat studenten

vinden dit discursieve element belangrijk voor een kunstenaar, maar daar zijn ze het niet allemaal mee eens. De docenten van de opleiding vinden de academisering vooral belangrijk voor het diepere inzicht dat de studenten verwerven en een betere procesevaluatie.

Daarnaast komen de studenten in aanraking met onderzoek door de aanwezigheid van het onderzoek van de docenten. Enerzijds stromen de onderzoeksresultaten door in het onderwijs, anderzijds is het contact met onderzoekers een stimulans voor het persoonlijke onderzoek van de student. De terugkoppeling van onderzoek naar de studenten gebeurt in de theoretische opleidingsonderdelen, de masterseminaries en via de atelierwerking. De studenten werken ook mee aan (onderdelen van) bepaalde onderzoeksprojecten. Het aantal studiepunten dat door actieve onderzoekers in de bacheloropleiding wordt verzorgd, bedroeg 263 in het academiejaar 2007-2008. De meeste masterseminaries worden door actieve onderzoekers gedoceerd. Via het aantrekken van gastdocenten, de masterseminaries, programmawijzigingen en de doorstroming van onderzoeksresultaten houdt de opleiding de inhoud van het programma up-to-date.

Aanbevelingen ter verbetering:

De opleiding moet op zoek gaan naar meer samenhang tussen de opleiding en de activiteit van de student in het werkveld in het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld'.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding efficiënte inspanningen levert om de opleidingsonderdelen inhoudelijk op elkaar af te stemmen. Dit gebeurt aan de hand van een goed functionerend overleg over de studiefiches.

De competenties en de inhoud van het programma volgen een opbouwende lijn. In het eerste bachelorjaar legt de opleiding de nadruk op oriëntatie en initiatie, en op basiskennis en basisvaardigheden. In dit stadium wordt het medium verkend door het aanleren van technieken, het ontwikkelen van vaardigheden, het onderzoeken van materialen en het uitvoeren van opdrachten. In het tweede bachelorjaar verlegt de opleiding de klemtoon naar de procesmatige ontwikkeling van ideeën, en naar het niveau van ontdekken en toepassen. De individuele artistieke ontwikkeling komt in deze fase meer centraal te staan. In het derde bachelorjaar wordt gewerkt aan de consolidatie die haar uitdrukking vindt in het eindproduct. De student moet nu een persoonlijk en volwaardig beeldend of vormgevend werk realiseren. In de masteropleiding kan de persoonlijke artistieke visie verder ontwikkeld en geconcretiseerd worden. De opleiding spreekt van een 'ideeënlaboratorium' en een werkplaats, waar studenten met diverse artistieke achtergronden elkaar kunnen ontmoeten.

Een verdere samenhang in het programma wordt bereikt door de competentieclusters. Via tabellen wordt de volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen vastgelegd, waardoor het opbouwende karakter van de competenties verzekerd wordt.

Vanaf het tweede bachelorjaar biedt de opleiding de 'aanverwante opleidingsonderdelen' aan voor een kwart van de studiepunten. De studenten kunnen met dit keuzepakket persoonlijke accenten leggen, leemtes invullen, op

verkenning gaan in andere media of reflectie stimuleren. De student kiest de onderdelen in functie van de eigen artistieke ontwikkeling. Uit de studentenbevragingen blijkt dat 75 procent van de studenten het positief vindt dat deze keuzes aanwezig zijn. In de masteropleiding hebben de studenten keuzemogelijkheden in de masterseminaries voor 12 studiepunten en de 'vrije invulling' voor 9 studiepunten.

De opleiding heeft als onderdeel van het programma occasionele samenwerkingsverbanden met andere actoren in de hogeschool. De afstudeerrichting Textielontwerp werkte samen met het departement Technologie, de afstudeerrichting Fotografie heeft een project uitgevoerd met het Conservatorium, en met Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur. In het kader van projecten in het programma wordt ook samengewerkt met externe actoren.

Om flexibele maar samenhangende trajecten mogelijk te maken, kunnen de studenten kiezen voor een deeltijds of een geïndividualiseerd traject. Het deeltijdse model is opgebouwd volgens horizontale en verticale trajecten. De beide modellen houden steeds rekening met de volgtijdelijkheid en een logische opbouw.

Aanbevelingen ter verbetering:

De samenwerkingsverbanden binnen de hogeschool kunnen worden geoptimaliseerd door te kiezen voor meer structurele uitwisselingen, en door die breder te implementeren doorheen alle opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand:

- bachelor: ten minste 180 studiepunten
- master: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De academisch gerichte bacheloropleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een academisch gerichte bachelor.

De masteropleiding bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. Hiermee voldoet de opleiding aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een master.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

**Oordeel van de visitatiecommissie: ABA: voldoende
MA: onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Via studietijdmetingen gaat de opleiding na hoeveel tijd studenten spenderen aan het totaal van hoorcolleges, begeleidde praktische oefeningen, werkveldgebonden activiteiten, begeleid zelfstandig leren en zelfstudie.

Informeel houden de docenten de tijdsinvestering in werk en oefeningen in het oog. Sinds het academiejaar 2007-2008 wordt ook gebruikgemaakt van formele studietijdmetingen. Deze metingen gebeuren jaarlijks online, telkens in een ander opleidingsjaar, aan de hand van retrospectieve tijdschatting. Ook in de resonantiesprekken met de studenten, en in de studentenbevragingen over de opleiding en de opleidingsonderdelen komt de studiebelasting aan bod. Uit de bevragingen blijkt dat de studenten de studiedruk evenwichtig verdeeld vinden doorheen het academiejaar en het volledige opleidingsprogramma. De maximumgrens van 30 procent ontevreden studenten wordt bij één atelier overschreden.

Als studiebevorderende factoren vermeldt de opleiding onder meer de weekplanning. Hierin tracht men contacturen zo veel mogelijk te groeperen. Via de studiebegeleiding voorzien de hogeschool en het departement sessies rond studieplanning. Ook flexibele leerwegen en, onder bepaalde voorwaarden, het verplaatsen van of langer werken aan examens, moeten ertoe leiden dat de studenten vlot het programma kunnen doorlopen.

De commissie stelt samen met de instelling vast dat de eenjarige masteropleiding qua studietijd onvoldoende is. Dit opgelegde format werkt eigenlijk niet, en de opleiding en studenten kiezen vaak voor een oneigenlijke studieverlenging. Heel wat studenten spreiden hun master immers over twee jaar. Dit werd bevestigd in de gesprekken met de studenten. Onder meer het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld' zou veel tijd in beslag nemen en een afronding op één jaar moeilijk maken. De afgestudeerden met wie de commissie sprak, hebben hun masteropleiding allen in één jaar afgerond, maar konden nog niet deelnemen aan 'kunst in het werkveld'. Bovendien menen ze dat het theoretische deel vroeger minder uitgebreid was, maar dat ze achteraf gezien wel baat gehad zouden hebben bij een uitbreiding. Volgens de student van de Engelstalige master is één jaar voldoende voor de masteropleiding. De docenten gaven in de gesprekken aan voorstander te zijn van een tweejarige masteropleiding, zeker in een internationaal perspectief.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan dat ten aanzien van de eenjarige studieduur van de masteropleiding, die als onvoldoende wordt ervaren, het initiatief te nemen voor landelijk overleg met de collega-instellingen, om nieuwe voorstellen te ontwikkelen voor de internationale aansluiting van het Vlaamse kunst- en vormgevingsonderwijs binnen de bachelor-masterstructuur. Voor zover de master als een eenjarige opleiding is ingericht, moet oneigenlijke studieverlenging op welke wijze dan ook worden voorkomen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactische concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactische concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het didactische concept van de opleiding staat een studentgeoriënteerde leeromgeving centraal die probleemgebaseerd (de vraagstelling bepaalt de focus van het pedagogische proces), actiegebaseerd (het leren gebeurt door middel van praktische realisaties) en onderzoekgebaseerd (zelfonderzoek en onderzoek van externe bronnen) is. De opleiding noemt dit 'leren *doorheen* Beeldende kunsten' in plaats van 'leren *over* Beeldende kunsten'. Er worden zes principes centraal gesteld in het didactische concept:

- de centrale positie van student als kunstenaar/ontwerper en individu;
- project- en procesgericht onderwijs;
- technische opleiding, geïntegreerd in het artistieke proces;
- intense persoonlijke begeleiding in een microsysteem;
- reflectie;
- theoretische omkadering.

De commissie is positief over dit concept en over de leermiddelen die de opleiding inzet, zoals de *readers*. Zowel artisanale als ultramoderne leermiddelen worden op een zinvolle manier ingezet.

De opleidingscommissie legde de onderwijsvormen van de opleidingsonderdelen vast in functie van het opgestelde competentieprofiel, en in samenspraak met de betrokken docenten. In de praktijkonderdelen staat projectonderwijs centraal, dat door de algemene en vakgerichte theoretische lessen wordt gevoed. De ontwikkeling van technische vaardigheden is geïntegreerd in de opdrachten, zodat techniek niet losstaat van inhoudelijke en artistieke keuzes. De studenten kunnen de gebruikte werkvormen en leermiddelen terugvinden in de studiefiches.

De inzet van onderwijsvormen en docenten ondersteunt de toenemende zelfstandigheid van de studenten doorheen het opleidingsprogramma. Zo zijn in de eerste twee bachelorjaren werkvormen als hoorcolleges, theoretische uiteenzettingen binnen het atelier en gemeenschappelijke leermomenten van groter belang. Nadien worden de studenten steeds individueler begeleid, en wordt een grotere participatie in het werkveld mogelijk. De werkvormen in de masteropleiding vertrekken steeds vanuit een actieve, individuele participatie van de student.

De werkvormen die aan bod komen in de opleiding, zijn onder meer hoorcolleges, interactieve groepsdiscussies, practica, opdrachten, lezingen, en individuele begeleiding binnen het atelier en bij het schrijven van reflecties. De studenten worden vanaf het eerste jaar ook aangespoord om een artistiek dossier bij te houden, met onder meer notities, schetsboekjes en opnamemateriaal.

Een specifieke werkvorm in de opleiding is de project- en reisweek. Deze week bestaat ofwel uit een studiereis of uit een project waaraan in groep en interdisciplinair gewerkt kan worden. Deze projecten kunnen uitmonden in een tentoonstelling of publicatie.

De opleiding zet onderwijsmiddelen in in functie van lesdoelen en opdrachten. Voor de theoretische onderdelen en een aantal praktische onderdelen is een syllabus of handleiding voorzien. Sommige onderdelen hebben daarnaast nog een handboek. Van de syllabi wordt steeds een elektronische versie voorzien via het elektronische leerplatform Dokeos, dat ook als communicatiemiddel gebruikt wordt. De syllabi worden betaald uit de bijdragen van het ateliërgeld. Voor sommige ateliers ontwikkelde de docent een website die als syllabus fungeert en extra

informatie bevat. Naast deze leermiddelen wordt ook gebruikgemaakt van beeldmateriaal en audiovisuele middelen.

De intensiviteit van het gebruik van het elektronische leerplatform hangt af van het atelier. Bij grafisch ontwerp wordt er veel gebruik van gemaakt voor het uitwisselen van documenten, en voor communicatie en feedback.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het elektronische leerplatform zou breder doorheen alle studierichtingen kunnen worden ingezet om de cohesie binnen de studentengroepen te bevorderen en leren op afstand te verbeteren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie meent dat de beoordeling en toetsing zorgvuldig en naar wederzijdse tevredenheid plaatsvinden. Er worden geen klachten vastgesteld over de examinering.

De evaluatievormen worden opgenomen in de studiefiches van de opleidingsonderdelen. Elke competentie die per onderdeel beoogd wordt, wordt getoetst via permanente evaluatie, een jury of een schriftelijk en/of mondeling examen. De evaluatievorm is aangepast aan de werkvorm.

Schriftelijke en mondelinge examens worden ingezet bij de theoretische opleidingsonderdelen. De evaluatie gebeurt meestal schriftelijk, maar kan in kleine groepen ook mondeling gebeuren. Voor sommige theoretische onderdelen schrijven de studenten een paper.

De opleidingsonderdelen in het atelier gebruiken een combinatie van permanente evaluatie en een jury. De verhouding tussen deze twee evaluaties is meestal één derde permanente evaluatie en twee derde jury. De opleiding meent immers dat bij project- en procesgericht onderwijs een project- en procesgerichte evaluatie hoort. Ze wil de student evenwel voldoende tijd geven voor het verwerven van inzichten en de toepassing ervan, en legt daarom het grootste deel van de evaluatie bij het finale werk.

Voor de permanente evaluatie is er een geregelde opvolging van de student, waarbij de sterke en zwakke kanten van het werk/de werkmethode besproken worden. Op het einde van het eerste semester volgt een feedback- en evaluatiemoment. Vaak wordt ervoor gekozen om een toonmoment te organiseren, omdat hierbij ook het belang van presenteren naar voren komt.

Op het einde van het academiejaar wordt het artistieke werk beoordeeld door een jury. Bij dit moment moet de student het werk toelichten en stelt de jury vragen, zodat ook de zoektocht naar het beeld en de evolutie van de student bij de beoordeling in rekening kunnen worden gebracht. De jury bestaat uit de docenten van het atelier, in het derde bachelorjaar aangevuld met één extern jurylid uit het werkveld, en uitsluitend uit externen bij de productevaluatie van de masterproef.

Voor de beoordeling van de scriptie werden recent de evaluatiecriteria duidelijker en concreter omschreven.

Het onderwijs- en examenreglement en de departementale aanvullingen bepalen de regels voor toetsing door de docent en de rechten van de student. Ook bepalen ze de regels voor de deliberaties en voor het slagen van de student.

De evaluatievorm en de beoordelingscriteria worden in het begin van het academiejaar aangekondigd tijdens de eerste les en vermeld in de studiefiches. Via de elektronische leeromgeving wordt aangekondigd wat op het examen mag verwacht worden. Ook examenopdrachten voor papers worden op dit platform geplaatst. Studenten en docenten krijgen de mogelijkheid om suggesties te formuleren voor aanpassingen aan het examenrooster. Na elke examenperiode is een feedbackmoment voorzien, waarop de studenten de examens kunnen inkijken, vragen kunnen stellen aan docenten en een juryverslag kunnen opvragen indien zij niet geslaagd zijn voor het opleidingsonderdeel 'atelier'.

In het academiejaar 2008-2009 startte de opleiding met de implementatie van een meer gestructureerde feedback met reflectieverslagen in de ateliers van het eerste bachelorjaar. In de volgende academiejaren wordt dit uitgebreid naar de andere bachelorjaren. De doelstelling is om de student te activeren in de dialoog met zijn docenten en het uitbouwen van een systematiek in de schriftelijke rapportering op het vlak van permanente evaluatie in de ateliers.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Beoordelingscriteria:

- De masteropleiding wordt afgesloten met een masterproef waarmee de student blijk geeft van een analytisch vermogen of van een zelfstandig probleemoplossend vermogen op academisch niveau, of het vermogen tot kunstzinnige schepping. Het werkstuk weerspiegelt de algemeen kritisch-reflecterende ingesteldheid of de onderzoek ingesteldheid van de student.
- De masterproef heeft een omvang van ten minste één vijfde van het totale aantal studiepunten met, een minimum van 15 en een maximum van 30 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactische concept van de opleiding bereidt de studenten voor op de masterproef door de ontwikkeling van het autonome denken en werken, en het uitbouwen van de eigen artistieke persoonlijkheid.

In de aanloop naar de masterproef schrijven de studenten een schriftelijk projectdossier en presenteren dit mondeling aan potentiële mentoren op het einde van het derde bachelorjaar. Dit dossier bevat een tekst waarin de studenten een werktitel, een concrete omschrijving van het project en een persoonlijke motivering vanuit de eigen historiek als student opnemen. Ook de portfolio kan het voorstel onderbouwen.

De masterproef bestaat uit dertig studiepunten en omvat twee componenten. De eerste component bestaat uit een beeldend werk dat getoond wordt in een tentoonstelling of een presentatie met publiek karakter. Het proces vindt plaats in het atelier en steunt op een onderzoeksvraag. In het proces is het voor de opleiding belangrijk:

- te reflecteren op het eigen werk en via deze reflectie het werk bij te sturen;
- beslissingen te nemen in een onzekere context;

- te onderzoeken, gericht op het uitbreiden van de kennis en inzichten door originaliteit en creativiteit in de Beeldende kunsten te stimuleren;
- artistiek/professioneel te werken in een multidisciplinaire omgeving.

In de tweede component schrijft de student een werkdoossier. Dit is een permanente rapportering over het ontwikkelingsproces waarin zich het beeldende werk gevormd heeft, met een relaas van de artistieke keuzes, de thematische referentie, plastische ontwikkelingen, beschouwende uiteenzettingen, aangeboord bronmateriaal en persoonlijke overwegingen.

Ook het artistieke werk draagt volgens de opleiding onderzoek in zich, omdat het vertrekt vanuit een idee dat onderzocht, geanalyseerd, geherformuleerd en zo zichtbaar gemaakt wordt.

De masterproef kan via een theoretische vraagstelling ook de basis vormen van de scriptie. De student kiest zelf om deze scriptie meer theoretisch te richten, naar één of meerdere thema's die onrechtstreeks verband houden met het eigen werk, of om een neerslag te maken van de vraagstelling en dialoog over de culturele, historische en actuele context waarin het eigen werk zich bevindt.

De rol van de kunstenaar als *reflective practioner* impliceert volgens de commissie dat de theorie zich niet geïsoleerd opstelt van het praktische deel van de masterproef. Er is een goede theoretische omkadering, maar de samenhang van het reflectieve element met de masterproef blijft voor verbetering vatbaar. De mogelijkheid om de scriptie en de masterproef meer met elkaar te integreren, zou dan ook minder vrijblijvend moeten zijn. Het moet daarnaast een uitdaging zijn om te zoeken naar een geschikte vorm om de specifieke artistieke reflectie te relateren aan de artistieke arbeid.

De begeleiding bij de masterproef gebeurt door twee mentoren, die de student zelf kiest uit de docenten van de bacheloropleiding. Eén mentor is een docent theorie, de andere een docent uit het atelier. Zij begeleiden samen de masterproef en de scriptie. De student kan ook voorstellen om een derde, externe mentor bij het proces te betrekken. Per afstudeerrichting is er een praktische coördinator Master, die de jury's en het toonmoment organiseert, overleg pleegt met de mentoren, infrastructurele kwesties regelt en, in overleg met de trajectbegeleider, eventuele dossierproblemen van masterstudenten opvolgt.

Bij de beoordeling van de masterproef kent een interne jury van mentoren één derde van de punten toe aan de procesevaluatie. Een externe jury uit het werkveld bepaalt de overige twee derde als productevaluatie. De studenten gaan op zoek naar tentoonstellingsruimtes of galeries voor de presentatie van het werk.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de scriptie en de masterproef meer te integreren.

De commissie vraagt om te zoeken naar een geschikte vorm om uiting te geven aan de specifieke artistieke reflectie. De traditionele scriptievorm haalt de bovenhand, terwijl net kunstenaars en vormgevers alternatieve reflectievormen kunnen aandragen.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten

bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie, of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan de bovengenoemde voorwaarden voldoen.

master:

- diploma van een bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), en in voorkomend geval aangevuld met een geïndividualiseerd opleidingsprogramma, een voorbereidingsjaar of een schakelprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie meent dat de opleiding bedachtzaam en zorgvuldig omgaat met het zelf ontworpen instrument van de ingangsproof.

De toelatingsproef wordt twee keer per jaar georganiseerd. Het doel van de proef is een eerste selectiemoment dat het niveau van de opleiding vrijwaart door minimale kwaliteitsnormen voorop te stellen. De opleiding toonde zich in de gesprekken met de commissie tevreden over de toelatingsproef. Die is niet geconcipeerd om de kans op mislukken te minimaliseren, maar wil voldoende opportuniteiten creëren. Het eerste bachelorjaar zorgt voor een verdere selectie van de studenten. Naast een selectie-instrument fungeert de toelatingsproef ook als voorlichtingsmoment voor toekomstige studenten.

De proef bestaat uit diverse onderdelen, die in hun totaliteit een beeld geven van de kandidaat-student. De minimale eisen die gesteld worden, zijn:

- een algemene intelligentie en een ruime maatschappelijke en culturele interesse;
- een zeker inzicht in het (ver)beeldend vermogen van het medium;
- literaire, verbale en visueel-communicatieve kwaliteiten, gebaseerd op een analytisch observatievermogen;
- een (zelf)kritische instelling;
- een gefundeerde motivatie en leergierigheid om het medium te beheersen.

Als voorbereiding op de proef stellen kandidaat-studenten een dossier op met hun motivatie en een portfolio. De afstudeerrichtingen Mode, Grafisch ontwerp en Textielontwerpen, en het traject beeld & installatie voegen hier nog een specifieke opdracht aan toe. Deze voorbereiding wordt besproken op de proef zelf. Daarnaast bestaat de toelatingsproef uit:

- een schriftelijke test met een algemene vraagstelling over een actuele, maatschappelijke, culturele en/of artistieke problematiek;
- een specifiek deel, bestaande uit twee onderdelen die verschillen per afstudeerrichting/traject.

Om te slagen moeten de studenten een gemiddelde van 'net voldoende' halen op deze onderdelen. De opleiding nodigt steeds een extern jurylid uit voor de proef.

Gemiddeld slaagt 63 procent van de kandidaten voor de toelatingsproef van de opleiding. Volgens de opleiding is de diversiteit in de instroom de laatste tien jaar erg toegenomen.

Uit de gesprekken met de commissie blijkt dat studenten voor de opleiding aan de Hogeschool Gent kiezen omwille van de theoretische component, de uniciteit van het aangeboden traject of de inhoudelijke diepgang en het experiment.

De uitstroom van studenten na de bacheloropleiding is volgens de opleiding erg beperkt. Bijna alle bachelorstudenten geven aan te willen doorstromen naar de masteropleiding. Studenten met een academisch bachelordiploma Beeldende of Audiovisuele kunsten kunnen rechtstreeks doorstromen naar de masteropleiding. Als de studenten van afstudeerrichting willen veranderen, of naargelang het profiel van de hogeschool die het diploma uitreikte, kan de oriënteringscommissie een verkort voorbereidingsprogramma opleggen. Dit kan eventueel gecombineerd worden met het masterprogramma. Studenten die niet over een dergelijk diploma beschikken, kunnen zich onder verschillende voorwaarden inschrijven voor het masterprogramma. Studenten die in het bezit zijn van een professioneel bachelordiploma of een academisch bachelor- of masterdiploma, moeten ter voorbereiding een verkort bachelorprogramma volgen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met EVC's en EVK's. Voor studenten uit bepaalde professionele bacheloropleidingen (zoals Beeldende vormgeving en Audiovisuele technieken) is een specifiek schakelprogramma opgesteld. Studenten die een bachelordiploma Beeldende kunsten van een niet-Vlaamse onderwijsinstelling hebben, moeten een academische gelijkwaardigheidserkenning aanvragen bij NARIC-Vlaanderen. Als de gelijkwaardigheid niet erkend wordt, volgen ook zij een verkort bachelorprogramma.

Specifiek voor niet-Nederlandstalige studenten die al in het bezit zijn van een bachelordiploma in de Beeldende kunsten, werd een Engelstalige variant van de masteropleiding opgericht. Kandidaat-studenten dienen hun kandidatuur in bij de trajectbegeleider. Voor de inschrijving is elke kandidaat verplicht een gesprek te hebben met de oriënteringscommissie van de afstudeerrichting, die bestaat uit de mastercoördinator, aangevuld met docenten die actief zijn in de masteropleiding. De kandidaat legt een tekst voor met zijn motivatie en een mastervoorstel. Naast een inhoudelijk en organisatorisch advies krijgt de kandidaat ook een taaladvies mee.

Wat flexibele leerwegen betreft, studeren in de opleiding alleen studenten met een credit- of een diplomacontract. Volgens de opleiding komt dit doordat de ateliergebonden onderdelen niet met een examencontract gevolgd kunnen worden.

Via de studietrajectbegeleider kunnen studenten een geïndividualiseerd traject aanvragen. Daarbij wordt steeds de volgtijdelijkheid gevolgd. Deze volgtijdelijkheid werd in het academiejaar 2006-2007 aangepast om de studenten iets meer flexibiliteit te bieden. Ook de overgang van een semester- naar een jaarsysteem voor ateliergebonden opleidingsonderdelen vergroot volgens de opleiding de flexibiliteit. Studenten met een creditcontract of een deeltijds modeltraject kregen zo een grotere spreiding van de studielast. Studenten hebben de mogelijkheid om over te stappen naar een andere afstudeerrichting/traject. Op basis van een gesprek stelt de studiebegeleider een geïndividualiseerd traject voor.

De studietrajectbegeleider is ook verantwoordelijk voor EVC- en EVK-procedures. Een EVK-procedure gebeurt in nauwe samenwerking met de studentenadministratie aan de hand van standaarddocumenten. De trajectbegeleider informeert de studenten over EVC-procedures en verwijst hen door naar de EVC-begeleidster van de hogeschool. Om tot een eenvormig beleid te komen, gebeurt de begeleiding in samenwerking met de andere begeleiders van de associatie. De opleidingscommissie beslist over de EVC-aanvragen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Ten aanzien van de ingangsproof is een meer landelijke systematiek gewenst. KASK wordt door de commissie uitgedaagd om in een overleg met collega-instellingen te streven naar een landelijk model dat een onderlinge gelijkheid van de kwaliteit van de studenten bevordert.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	ABA: goed MA: voldoende
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3, samenhang van het programma	goed
facet 2.4, studieomvang	OK
facet 2.5, studielast	ABA: voldoende MA: onvoldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8, masterproef	voldoende
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Hoewel de studenten in de masteropleiding een hoge studiedruk ervaren die hen noopt tot het spreiden van de studie, beschikt het programma over alle elementen om de doelstellingen van de opleiding te bereiken. De commissie is ervan overtuigd dat een gezondere relatie tussen de theoretische omkadering en de praktijkcomponent in de masteropleiding kansen biedt om de studiedruk te saneren.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De medewerkers zijn volgens de commissie betrokken en gemotiveerd, en hebben zich vol overtuiging aan KASK verbonden zonder hun zelfkritische vermogen te verliezen.

De departementsraad keurde in 2006 een langetermijnvisie op de personeelsformatie goed. Hierin werd de nadruk gelegd op het belang van goede pedagogen, expertise uit het werkveld en het belang van het uitbouwen van de onderzoekscomponent. De langetermijnvisie somt daarnaast de sterke en zwakke punten van het personeelkorps en -beleid op.

Het personeelkorps van de opleiding bestaat uit gastprofessoren, praktijkassistenten, assistenten, docenten, artistieke praktijkassistenten, artistieke assistenten en artistieke docenten. Binnen dit korps bestaat geen hiërarchie. Gastprofessoren worden ingeschakeld als lesgevers vanuit de artistieke praktijk. De assistenten, die in het verleden alleen onderwijsactiviteiten verrichtten, kregen een nieuw profiel en doen nu deels aan onderzoek. De praktijkassistenten worden voornamelijk ingeschakeld in het onderwijs. Zij moeten vooral de atelierwerking pedagogisch ondersteunen. Voor de theoretische onderdelen neemt het aantal docentschappen toe door het aanwerven van doctors en het doctoreren van de eigen lesgevers.

De selectie en aanwerving, taakstelling, benoemingen en bevorderingen, en evaluaties vinden plaats volgens de regels van de hogeschool en het departement. Bij de administratieve afhandeling van personeelsdossiers wordt het departement ondersteund door de centrale administratie.

De toelatingsvoorwaarden, het profiel en de taakomschrijving van de vacante betrekkingen worden uitgewerkt door het departementsbestuur, in overleg met de vakgroep, en goedgekeurd door het hogeschoolbestuur. De docenten van de opleiding maken deel uit van één van de zeven vakgroepen van het departement. De personeelsleden van de opleiding Beeldende kunsten maken voornamelijk deel uit van de vakgroepen Autonome kunsten, Fotografie, Vormgeving en Theoretische omkadering van de kunsten. Nieuwe aanwervingen van docenten theorie zijn georiënteerd op het aantrekken van meer gespecialiseerd personeel. Dit wordt ingevuld aan de hand van halftijdse docenten en gastdocenten. Recent werden heel wat nieuwe theorieleraars aangeworven. De nieuwe aanwervingen konden gebeuren dankzij een aantal pensioneringen.

Voor de taakstelling van de docenten worden jaarlijks opdrachtfiles gemaakt in overleg met de vakgroepvoorzitter en de coördinatoren van de afstudeerrichtingen. Benoemingen voor tijdelijke personeelsleden worden vastgelegd door het bestuurscollege op voorstel van de departementsraad en het hogeschoolonderhandelingscomité. Bevorderingen gebeuren volgens de reglementen van de hogeschool. Tijdelijke personeelsleden worden jaarlijks geëvalueerd in functie van een heraanstelling. Vastbenoemde personeelsleden of personeelsleden die aangesteld zijn voor onbepaalde duur, worden elke vijf jaar geëvalueerd. Hiervoor werd op hogeschoolniveau een procedure uitgewerkt. Het departementshoofd voert de evaluaties uit. Functioneringsgesprekken vinden nog niet systematisch plaats. De commissie stelt vast dat hier recent mee begonnen is en stimuleert de verdere uitbouw ervan. Bij aanstelling, evaluatie, benoeming en bevordering spelen

onderzoekscompetenties een belangrijke rol als criterium. Bij vacatures voor artistiek personeel is beroepservaring en professionele expertise daarnaast noodzakelijk.

Het aanwervingsbeleid op het gebied van onderzoeks- en praktijkervaring is volgens de commissie goed uitgebouwd. Wel is er meer aandacht nodig voor internationale diversiteit en diversiteit in de leeftijd. De commissie beveelt verder aan dat men externe expertise aantrekt voor punten waar niet voldoende interne deskundigheid of competenties aanwezig zijn.

Vanuit de centrale diensten worden opleidingen pedagogie voor de docenten georganiseerd, maar die blijken omwille van hun algemene karakter weinig populair bij de docenten van het departement. De meeste docenten beschikken niet over een pedagogisch getuigschrift. Volgens de opleiding worden bepaalde gastdocenten niet weerhouden als zij een gebrek aan pedagogische kwaliteiten vertonen. In de begroting wordt jaarlijks een bedrag voorzien voor professionalisering op het gebied van onderzoek. Bijscholing van artistieke lesgevers gebeurt volgens de opleiding via de verdere ontplooiing van het eigen oeuvre.

De commissie meent dat de professionalisering op onderwijskundig gebied en op het vlak van deskundigheid een blijvend aandachtspunt is.

Via de opleidingscommissie en de vakgroepen worden de personeelsleden betrokken bij het beleid. Een erg actieve betrokkenheid is er bij de opmaak van de studiefiches en studieroosters, en bij de selectiecommissies voor nieuwe personeelsleden, waarin naast de vakgroepvoorzitter en één externe expert steeds twee personeelsleden aanwezig zijn. Daarnaast nemen verschillende docenten organisatorische taken op zich, en zijn ze zo rechtstreeks bij het beleid betrokken.

De begeleiding van nieuwe docenten gebeurt op een gestructureerde manier. Daarbij werkt de opleiding met een peter/metersysteem. De personeelsadministratie en de departementale administratie zorgen voor de begeleiding op het vlak van administratieve taken, zowel voor de nieuwe als overige personeelsleden.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijzende personeel van de opleiding voldoende gewapend is om te participeren aan de Engelstalige masteropleiding. Heel wat docenten hebben (een deel van) hun opleiding in het buitenland genoten, zijn actief in buitenlandse kunstacademies, doceren in het buitenland en houden contact met buitenlandse vakgenoten, onder meer op internationale symposia en congressen. Daarnaast zijn verschillende docenten ook artistiek in het buitenland actief en hebben ze een aantal Engelstalige publicaties op hun naam; dit is voornamelijk het geval bij theorieleraars. Veel docenten zijn ten slotte vertrouwd met het begeleiden van anderstalige studenten. Docenten die onvoldoende Engels kennen, kunnen terecht bij het vormingsaanbod van het Universitair Centrum voor Talenonderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stimuleert de verdere structurele uitbouw van functioneringsgesprekken.

De commissie vraagt aandacht voor pedagogische en deskundige professionalisering.

Facet 3.2 Eisen professionele en academische gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied (met inbegrip van het onderzoek in de kunsten).
- Bij de daarvoor in aanmerking komende opleidingen moet daarenboven voldoende personeel beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals gesteld in onderwerp 1, voert de opleiding een eigen en zelfbewust beleid ten aanzien van de academisering. De commissie stelt vast dat de specifieke invulling van het academiseringsproces geslaagd mag genoemd worden. De commissie wil de opleiding stimuleren om zich hierin onderscheidend te profileren, met behoud van het zwaartepunt op de kunstpraktijk.

In de jaren voorafgaand aan het visitatiebezoek werd, zoals eerder vermeld, het personeelskader van de theoretische omkadering sterk vernieuwd. Bij de aanwerving van deze docenten speelden onderzoekscompetenties een belangrijke rol. De meeste theoriëdocenten van het huidige personeelskorps zijn bezig aan een doctoraat, hebben het al behaald of doen aan postdoctoraal onderzoek.

Daarnaast loopt er een aantal doctoraatsprojecten van personeelsleden die al als tijdelijke assistent of docent in dienst waren, en zo de kans krijgen hun carrière als lesgever verder uit te bouwen. Het gaat hierbij om doctoraten zowel *over* als *in* de kunst. Hoewel de opleiding in de toekomst voornamelijk in doctoraten *in* de kunst wil investeren, werd dit als overgangsregeling ingevoerd voor het al aanwezige personeel dat theorie doceert. De personeelsleden krijgen een deel vrijstelling voor de uitvoering van hun doctoraatsstudie. De begeleiding van het doctoraat gebeurt onder meer door een promotor aan de universiteit. Alleen de universiteiten kunnen het doctoraatsdiploma uitreiken.

Naast de (post)doctorale projecten lopen in de opleiding en de ateliers verschillende onderzoeksprojecten, die binnen de onderzoeklijnen van het departement liggen. Voor deze projecten in en over de kunsten werden vacatures voor assistenten uitgeschreven. De ambten van nieuwe assistenten en artistieke assistenten werden dan ook gegerprofileerd als ambten van tijdelijke onderzoekers die participeren aan het onderwijs.

In de langetermijnvisie 'personeelsformatie' van het departement wordt uitgegaan van 20 procent onderzoekscapaciteit in relatie tot de hele personeelsbezetting, te realiseren tegen 2012. In 2008 waren 153 personeelsleden actief in de opleiding Beeldende kunsten. Van hen waren er 8 doctor (4,75 VTE), 22 doctorandi (15,05 VTE) en 6 die verloond werden voor een onderzoeksproject (4,35 VTE). Op de totale omkadering van 77,76 VTE wordt 9,20 VTE ingezet voor onderzoek. De verhouding onderwijs-onderzoek is dus 88 tegenover 12 procent. In 2009 werden vier nieuwe voltijdse doctorale mandaten toegekend, naast een halftijds mandaat en een jaar tijdskrediet voor projecten van doctoraat in de kunsten. Daarnaast werden twee vierjarige onderzoeksprojecten opgestart. Ook in 2010 zullen nieuwe twee- en vierjarige onderzoeksprojecten gestart zijn.

Naast de middelen uit het onderzoeksfonds van de onderzoeksraad krijgt het departement werkmiddelen voor onderzoek toegekend. De raad voor onderzoek van het departement, waarin de vakgroepvoorzitters zitting hebben, beheert deze middelen. Deze raad legde onder meer de focus op het uitbouwen van een meer gespecialiseerde bibliotheek en mediatheek als onderzoeksinstrument voor docenten en studenten, en ondersteunt initiatieven op het vlak van onderzoeksrapportering.

Volgens de opleiding hebben alle OP-leden professionele ervaring en kennis van de praktijk van de artistieke productie. In de vacatures is de kennis en ervaring met het artistieke werkveld dan ook een belangrijk criterium.

Daarnaast zijn veel docenten actief als kunstenaar. Door deze ervaring zijn veel specialisaties bij het docentenkorps terug te vinden.

Een aantal activiteiten van de opleiding, zoals 'KIOSK' en 'A Prior', waarin zowel eigen werk en onderzoek als dat van externen aandacht krijgen, wil de commissie verder aanmoedigen. Meer nog, de commissie verlangt dat de opleiding haar netwerkactiviteiten uitbreidt en zich meer internationaal oriënteert. Vandaag vindt de commissie de internationale representatie van de opleiding voor verbetering vatbaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie moedigt de opleiding aan om haar internationale netwerk en representatie uit te breiden.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool bepaalt via een puntensysteem de financiële middelen die aan de departementen ter beschikking worden gesteld voor de personeelsformatie. In het verdelingsmodel wordt rekening gehouden met de BaMa-hervormingen en de flexibilisering. Studentenaantallen die een bepalende rol spelen in de berekeningen, worden niet per hoofd meegerekend maar per voltijdse student van zestig studiepunten. Bij het opstellen van de personeelsformatie houdt het departement rekening met het aantal punten en de meerjarenplanning. Binnen het kader van het Hogeschooldecreet en na onderhandeling met de vakorganisaties wordt jaarlijks, na de bepaling van een formatie per departement, voor de hogeschool als geheel een personeelsformatie vastgelegd.

Het verdeelmodel werd recent aangepast. De personeelspunten worden op een andere manier toegekend om binnen het interne allocatiemodel meer rekening te houden met de beperking van de instroom die aan de kunstopleidingen is opgelegd, zowel via de artistieke toegangsproof als de plafonnering van het aantal volwaardig te financieren studenten.

In de langetermijnvisie voorziet het departement voor een minimaal aantal studenten per afstudeerrichting/traject een basisomkadering in de bacheloropleiding van 1VTE docent, 1VTE praktijkassistent, 1VTE artistiek (onderzoeks)assistent (30 procent lesopdracht, 70 procent onderzoek) en 1,2 VTE gastdocent. Deze basisomkadering kan dan uitgebreid worden naargelang het aantal studenten. Op dit moment is de personeelsformatie over de afstudeerrichtingen niet gelijk. De commissie heeft in de gesprekken vastgesteld dat de werkdruk in sommige afdelingen te hoog ligt.

In de bacheloropleiding waren in 2007-2008 133 personeelsleden belast met een onderwijsopdracht van 60,42 VTE. Met 599 (voltijdse) studenten maakt dit een ratio van 9,9 studenten per VTE. De afstudeerrichting Fotografie beschikt over 9,65 VTE, Grafisch ontwerp over 15,84 VTE, Mode over 3,64 VTE, Textielontwerpen over 3,42 VTE, Vrije kunsten over 16,71 VTE en Multimediale vormgeving over 4,07 VT. De gemeenschappelijke onderdelen staan in voor de overige 7,10 VTE.

In de masteropleiding waren in diezelfde periode 93 onderwijzende personeelsleden actief. Zij stonden in voor 8,46 VTE. Met 86,6 (voltijdse) studenten geeft dit een ratio van 10,2 per VTE. De commissie stelt vast dat de algemene student-docentratio in de bachelor- en masteropleiding normaal is.

Daarnaast beschikt het departement over een ATP-kader van 10,32 VTE vast in dienst en 7,12 VTE contractuelen (vooral modellen voor de lessen tekenen).

In totaal zijn er in de academische opleidingen van het departement 153 onderwijzende personeelsleden. 24 van hen zijn voltijds actief in de opleiding Beeldende kunsten. Van de 97 deeltijdse betrekkingen hebben 58 een volledige opdracht binnen de opleiding, het grootste deel van hen als gastprofessor (45).

In de bacheloropleiding behoort 71 procent van het personeel tot de categorie ouder dan 40 jaar; 47 procent is ouder dan 50. In de masteropleiding is het overgrote deel van het personeel evenwichtig vertegenwoordigd in de categorieën 30-40, 40-50 en 50-60 jaar. De verjonging en een evenwichtigere genderverdeling van het personeel zijn verbeteringsacties van de opleiding. De verjonging in het docentenkorps die al gestart is, is volgens de commissie een goede evolutie.

Aanbevelingen ter verbetering:

De laatste vijf jaar is een opmerkelijke stap gezet in de aanwerving van nieuwe krachten. Bovendien zal binnen de volgende vijf jaar een aanzienlijk deel van de oudere lesgevers met pensioen gaan. Dat geeft ruimte voor een systematische planning met betrekking tot de personeelsbezetting, waarmee de leiding zegt bezig te zijn. De commissie moedigt aan om consequent op die lijn voort te gaan.

De commissie onderschrijft het voornemen van de opleiding om het docentenkorps te vernieuwen, en beveelt aan om daarbij een flexibel personeelsbestand met tijdelijke aanstellingen en gastdocentschappen vanuit het internationale werkveld te bevorderen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel	goed
facet 3.2, eisen academische gerichtheid	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op de Bijlokecampus waren in het verleden al de ateliers van Beeldhouwkunst, Multimediale vormgeving en Grafisch ontwerp (behalve grafiek) gehuisvest. Ook de theoretische cursussen werden er al gegeven in vier recent vernieuwde auditoria. Eind 2009 werden de werkzaamheden op de Bijlokecampus afgerond, zodat het gebouw in de Academiestraat door andere afdelingen verlaten werd. Een nieuwe huisvesting voor onder meer Fotografie, Grafisch ontwerp (Grafische vormgeving en Web & Interactief Design) en Tekenen werd voorzien. In het gerestaureerde anatomisch en fysiologisch instituut zijn tekenlokalen en een permanente tentoonstellingsruimte voorzien (KIOSK). In de nieuwbouw is er plaats voor Fotografie en Grafische Vormgeving en Web & Interactief Design. Het atelier Mediakunst is sinds de verhuizing ondergebracht in de Kunststoren, dicht bij de Bijlokecampus. Schilderkunst, Grafiek en Beeld & installatie waren hier al gehuisvest. Op de Bijlokekaai zijn de afstudeerrichtingen Mode en Textielontwerpen gehuisvest. Door een verhuizing van de centrale diensten kwamen op de Bijlokecampus ruimtes vrij voor het departement KASK. Deze ruimtes worden gebruikt door de administratie, voor tekenklassen, seminarielokalen voor masterstudenten en door onderzoekers.

In 2010 zouden de restauratie van gebouwen in de Pasteurlaan, de nieuwbouw en de verbouwing van de lokalen van Multimediale vormgeving en de eerste verdieping in de kunststoren voor Mediakunst worden gefinaliseerd.

In een nieuw masterplan Infrastructuur Hogeschool Gent werden twee nieuwe projecten waarbij de opleiding Beeldende kunsten betrokken is, goedgekeurd. Zij zullen in 2011 gerealiseerd worden:

- de verbouwing van een nieuwe bibliotheek Beeldende & Audiovisuele kunsten, Architectuur en Drama op de Bijlokecampus;
- de verbouwing van de lokalen voor de afstudeerrichtingen Mode en Textielontwerpen.

De nieuwe campus heeft als voordeel dat de opleiding op dezelfde plaats zit als de opleidingen Audiovisuele kunsten, Drama en Interieurvormgeving, waardoor de kruisbestuiving tussen verschillende disciplines intenser zal worden. Ook het departement Conservatorium en verschillende actoren uit het artistieke veld zijn al op de campus aanwezig, en dragen bij tot het uitbouwen van een kunstencampus. Op de campus wordt zo een artistieke synergie beoogd tussen Beeldende en Audiovisuele kunsten, Muziek, Theater, Vormgeving, de kunstpraktijk en het kunstonderwijs. In 2007 werd vanuit het departement KASK, zoals eerder vermeld, de vzw KunstenSite (KuS) opgericht, voor de organisatie van artistieke manifestaties op de Bijlokecampus. Zo zijn in de nieuwbouw een grote polyvalente ruimte en een tentoonstellingsruimte voorzien. In het gerestaureerde deel is in het anatomische auditorium plaats voor performance, lezingen, concerten en projecties. Er is ook een filmzaal, die een aparte ingang heeft met een foyer, en die 's avonds en in de weekends apart kan functioneren.

De facilitaire en ruimtelijke mogelijkheden op de Bijlokecampus bieden KASK volgens de commissie de kans én de noodzaak om zich in de internationale scène op de kaart te zetten. De potentie om een instituut met een magnetische aantrekkingskracht te zijn, ligt binnen handbereik.

De hogeschool kent naast de personeelspunten een werkingsbudget toe aan de departementen. Het departement int daarnaast zelf ateliërgeld bij de studenten. Het bedrag ervan varieert naargelang de afstudeerrichting/het traject. Het ateliërgeld wordt administratief beheerd door de departementale administratie en

inhoudelijk gestuurd door de afstudeerrichtingen. Met het ateliergeld worden onder meer syllabi, korte uitstappen en investeringen voor kleine aankopen gefinancierd.

De studenten zijn globaal geïnformeerd over het gebruik van het ateliergeld, maar vinden de besteding niet altijd transparant. Alleen bij Mode lijkt er weinig return te zijn voor het geld.

Het werkingsbudget werd in 2009 aangepast aan de technische noden van een kunstopleiding. Op basis van de dotatie en de inkomsten van het ateliergeld stelt de departementssecretaris een begroting op, die goedgekeurd wordt door de departementsraad.

Daarnaast beslist het departement over infrastructurele investeringen. Voor de periode 2009-2011 stelde het departement een nieuw budget op. De investeringsbudgetten worden toegekend per afstudeerrichting. De vakgroepen spelen een adviserende rol. Ook voor het aankopen van technisch materiaal wordt een meerjarenplanning opgemaakt, in overleg met de vakgroepen. Hierbij wordt de nodige flexibiliteit nagestreefd om rekening te houden met de evoluerende technologie en nieuwe pedagogische inzichten. De werkgroep Informatica wordt geraadpleegd voor de aankoop van ICT-materiaal.

De studenten kunnen gratis apparatuur ontlenen voor de realisatie van hun projecten. Fotografie en Beeld & installatie hebben een eigen uitleendienst. De studenten Fotografie zijn positief over het aanwezige materiaal. Mediakunst maakt gebruik van de uitleendienst Film. De uitleendienst gebruikt vastgelegde regels voor het uitlenen van technisch materiaal. Masterstudenten staan zelf in voor de financiering van hun masterproject, maar kunnen wel een beroep doen op de infrastructuur van de ateliers. Dankzij een raamcontract kunnen studenten een laptop kopen tegen een sterk gereduceerde prijs.

De commissie merkt nog een aantal infrastructurele problemen op. Zo vertoont het machinepark van Mode en Textielontwerpen een aantal tekorten, en spraken de studenten Schilderkunst en Beeldhouwkunst over plaatsgebrek, waardoor artistieke werken niet steeds in goede omstandigheden gerealiseerd kunnen worden.

De oudere werken van de bibliotheek zijn opgeslagen in het archief in de Academiestraat, en zijn op aanvraag te consulteren. De recente werken bevinden zich op de Bijlokecampus. Via de 'digitale bibliotheek' is de onlinecatalogus raadpleegbaar, en kunnen de e-bronnen waarop de hogeschool geabonneerd is, geconsulteerd worden. De bibliotheekwerking wordt ondersteund door de bibliotheekraad van de hogeschool. Die is onder meer verantwoordelijk voor het aankopen van elektronische databanken en voor het bibliotheekreglement. In 2008 bedroeg het bibliotheekbudget 25.000 euro voor algemene aankopen. Dit werd aangevuld met extra middelen voor aankopen in het kader van onderzoeksprojecten. Volgens de studentenbevragingen bevat de bibliotheek/mediatheek voldoende bruikbaar materiaal.

Via de dienst Sociale voorzieningen zijn twee studentenhomes beschikbaar, en kunnen studenten en docenten terecht in verschillende cafetaria's/restaurants.

Aanbevelingen ter verbetering:

Hoewel de materiële voorzieningen over het algemeen goed zijn, kan er ten aanzien van verschillende afstudeerrichtingen beter worden ingespeeld op de ontwikkelingen in het werkveld, met name ten aanzien van nieuwe technologieën.

Ten aanzien van studieonderdelen als schilderkunst en beeldhouwkunst kan beter ingespeeld worden op de behoefte bij de studenten aan werkplekken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie staat de studiebegeleiding goed op punt. De persoonlijke aandacht voor het traject van elke individuele student is voorbeeldig. De commissie plaatst daarbij wel de kanttekening dat men hierbij de aandacht niet mag verliezen wat de zelfstandigheid van de student betreft ten aanzien van de eisen van de beroepspraktijk.

Informatie aan abiturienten wordt door het departement op verschillende manieren verstrekt:

- via deelname aan SID-in's;
- via brochures met de opleidingen van het departement, verspreid op SID-in's, infodagen en opendeurdagen en beschikbaar op de website;
- met een infobundel 'Toelatingsproeven' op de website;
- via drie infodagen en één opendeurdag;
- via de website;
- door de trajectbegeleider die secundaire scholen kunnen uitnodigen, die abiturienten kunnen contacteren en die aanwezig is op de SID-in's;
- de KASK-week, om kennis te maken met de projecten.

Ook de centrale diensten bezorgen de studenten infobrochures over de sociale diensten van de hogeschool en over studeren. Alle informatie is steeds toegankelijk via de website.

Voor de instromende studenten worden introductiedagen georganiseerd met infosessies, atelierintroducties en introducties tot de theoretische onderdelen. Tijdens de infosessies worden de diensten aan de hogeschool bekendgemaakt, wordt het onderwijs- en examenreglement toegelicht en worden het digitale leerplatform, de ombudsdienst en de studie- en trajectbegeleiding voorgesteld. Tijdens hun studieloopbaan kunnen de studenten steeds bij het studentensecretariaat terecht voor informatie. Studiefiches en het examen- en onderwijsreglement zijn te raadplegen op de website. De examenregeling wordt ad valvas en via Dokeos aan de studenten bekendgemaakt.

De studiebegeleiding op het niveau van de hogeschool wordt georganiseerd door de cel Studieadvies. Die bestaat uit een studentenpsycholoog, een studieadviseur, een psychopedagogische consultant en een contactpersoon EVC's. De dienst wordt ad valvas en via Dokeos aan de studenten bekendgemaakt, en heeft een groen nummer. Naast individuele dienstverlening biedt de cel ook sessies aan in verband met faalangst en stress. Ze werkt ook samen met een vzw voor de begeleiding van studenten met een handicap. De studenten kunnen ook gebruikmaken van PSYNET, de psychologische dienst van de hogeschool. Naast PSYNET is er ook financiële begeleiding voorzien. De dienst Sovoreg voorziet in renteloze leningen, en de studenten kunnen gebruikmaken van beschikbare fondsen. Soms wordt ook concreet materiaal aangekocht. Er kan bij specifieke problemen doorverwezen worden naar externe hulpverlening.

De departementale dienst Studiebegeleiding richt zich in eerste instantie tot de eerstejaarsstudenten, om de overgang naar het hoger onderwijs te faciliteren. Naast individuele sessies organiseert de departementale studiebegeleider ook groepssessies in verband met studeren en het samenstellen van een geïndividualiseerd traject.

De eerstelijnsbegeleiding in de opleiding wordt door de docenten zelf verzorgd. Door de stijl van werken in de ateliers is een zekere vorm van studiebegeleiding al in het onderwijsproces ingebed. Uit de studentenbevragingen blijkt dat de studenten erg tevreden zijn over de beschikbaarheid van de docenten.

Voor de evaluatiemomenten kunnen de studenten met vragen steeds bij de docenten zelf terecht. De evaluatievormen worden in de studiefiches vermeld. Zowel voor, tijdens als na de examens kunnen de studenten terecht bij de ombudsdienst, de dienst Studiebegeleiding en de studietrajectbegeleider. Via de studietrajectbegeleider kunnen specifieke examenfaciliteiten aangevraagd worden. Na de examens wordt er een feedbackmoment voorzien. De ombudsman behandelt discussies over het al dan niet correct volgen van het onderwijs- en examenreglement, en treedt op als bemiddelaar.

De studiebegeleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de meeste problemen waarmee studenten langskomen, te maken hebben met hun studiemethode en -planning. Studenten missen vaak de zelfstandigheid om die op een goede manier aan te pakken. Volgens de ombudspersoon zijn er erg weinig conflicten in de opleiding Beeldende kunsten. Studenten komen ook voornamelijk in de eerste jaren van hun opleiding naar de ombudspersoon. Nadien stappen ze rechtstreeks naar de betrokken docent.

De coördinator Internationalisering is verantwoordelijk voor de begeleiding van inkomende en uitgaande Erasmus-studenten. Ook de trajectbegeleider staat in voor de ondersteuning van buitenlandse studenten.

In het academiejaar 2007-2008 heeft het departement, samen met de andere departementen van de hogeschool, een project 'Taal als springplank tot het hoger onderwijs' uitgewerkt. Met dit project wil de hogeschool studenten ondersteuning bieden om de beoogde taalvaardigheid te bereiken. Er werd een elektronische leeromgeving ontwikkeld voor taalvaardigheidsscreening en -remediëring. De volledige implementatie moet gerealiseerd zijn in het academiejaar 2010-2011.

Aanbevelingen ter verbetering:

De internationale studentenuitwisseling kan worden bevorderd door binnen de studierichtingen de studenten te stimuleren ervaringen op te doen bij collega-instellingen in het buitenland waarmee een structurele samenwerking wordt nagestreefd op inhoudelijke basis.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen	goed
facet 4.2, studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mee aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de organisatie van de interne kwaliteitszorg, en de zorgvuldigheid waarmee de resultaten worden verzameld en geëvalueerd. De deelname op studentenniveau aan de bevestigingen is goed georganiseerd.

De hogeschool richt in eerste instantie het (interne) kwaliteitszorgsysteem in. Zowel centraal als per departement werd een kwaliteitszorgcoördinator aangesteld. Om de interne kwaliteitszorg te structureren, legde het bestuurscollege kwaliteitsprioriteiten vast, stelde het een kwaliteitsverklaring op en besloot de hogeschool gebruik te maken van zelfevaluatie op basis van het EFQM-model met de TRIS-methode. De departementale coördinator zorgt voor de implementatie van dit model binnen het departement. De kwaliteitszorg van het onderwijs gebeurt volgens de procedures beschreven in 'Uitbouw van de kwaliteitszorg'.

Verskillende krachtlijnen zijn in het kwaliteitszorgsysteem opgenomen:

- zelfevaluatie op elk niveau op basis van EFQM en TRIS;
- bevestigingen van belanghebbenden;
- opstelling van verbeteringsdoelen en bijhorende verbeteringsplannen op basis van de bevestigingen, met een timing ter realisatie;
- opstelling van een jaaractieplan 'Kwaliteitszorg';
- hoofdstuk 'Kwaliteitszorg' in het jaarverslag;
- ondersteuning en opvolging door de centrale kwaliteitszorgcoördinator;
- bijsturing kwaliteitsbeleid door het bestuurscollege.

De departementale kwaliteitszorgcoördinator is verantwoordelijk voor de zelfevaluatierapporten, bevestigingen, verbeteringsacties en het jaaractieplan, en stelt een meerjarenplanning op. Sinds 2006 is een nieuwe coördinator actief binnen het departement. Door extra investeringen van de hogeschool kon de departementale kwaliteitszorg in 2008 verder uitgebreid worden tot een voltijdse job. Een coördinator Kwaliteitszorg onderzoek werd daarnaast aangesteld voor 50 procent. De centrale kwaliteitszorgcoördinator adviseert over kwaliteitszorg en zorgt voor uitwisselingen van ervaringen, in systematisch overleg met de departementale coördinatoren.

Vanaf het academiejaar 2008-2009 wordt gewerkt met werkgroepen, zoals Studiebegeleiding en Interne kwaliteitszorg. De bedoeling is om zo meer systematisch interne zelfevaluaties uit te voeren.

Binnen de opleiding Beeldende kunsten vonden verschillende bevestigingen plaats over de opleiding. De meest actuele bevestiging behandelt onder meer thema's als internationalisering, infrastructuur, keuzepakket en examenorganisatie. De enquêtes die schriftelijk afgenomen worden, bestaan uit stellingen en open vragen. De resultaten van de bevestiging worden onder de docenten verspreid en besproken per afstudeerrichting/atelier. Op basis van deze vergadering worden verbeteringspunten afgesproken.

Het antwoordpercentage van de bevestiging 2006-2007 bedroeg gemiddeld 75 procent. Algemeen sterke punten bleken de beschikbaarheid van de docenten, de dienstverlening van het studentensecretariaat en het materiaal in de bibliotheek. In bijna elke afstudeerrichting/traject zijn studenten onder meer tevreden over de globale

opleiding, de mogelijkheid om andere studiegebieden te verkennen en de studiebegeleiding. Als zwakke punten werden genoemd: de onvoldoende informatie over studeren in het buitenland, verder studeren en beroepsmogelijkheden, en de praktische organisatie en inhoudelijke informatie over de keuzemogelijkheden.

In 2008 werden alle opleidingsonderdelen atelier in alle bachelorjaren bevestigd. De vragen behandelden thema's als competenties, studielast en evaluatie, en werden afgesteld op de NVAO-criteria. De analyse van de resultaten wordt aan de betrokken docenten bezorgd. Alle analyses worden bijgehouden door het departementshoofd en de departementssecretaris. Alleen bij relevante problemen vindt een gesprek plaats tussen de docent en het departementshoofd. In het academiejaar 2008-2009 werden de opleidingsonderdelen 'algemene theorie' en de opleidingsonderdelen van de masteropleiding bevestigd. De departementale kwaliteitszorgcoördinator houdt focusgesprekken met studenten voor de duiding van de resultaten.

In het voorjaar van 2010 zou een algemene personeelsenquête georganiseerd worden.

Formele tevredenheidsenquêtes bij de afgestudeerden hebben nog niet plaatsgevonden. Bij wijze van test was er in 2008 wel een bevestiging van de afgestudeerden Textielontwerpen. Uit de resultaten van deze blijkt dat de studenten globaal gezien tevreden zijn over de gevolgde opleiding. De bevestiging werd recent op punt gesteld via een onlinetool. Alle afgestudeerden van de laatste drie jaar zouden in 2010 bevestigd worden. Eerder vonden wel tewerkstellingsenquêtes plaats bij de afgestudeerden (zie facet 6.2).

Vanaf het academiejaar 2008-2009 wordt op het einde van het jaar een bevestiging georganiseerd bij alle juryleden, om input te krijgen van het werkveld.

Aanbevelingen ter verbetering:

De opleiding kan er baat bij hebben om goed uitgevoerde enquêtes onder afgestudeerden te organiseren en die periodiek te herhalen, om zo tendensen over het rendement van het onderwijs in het werkveld in beeld te brengen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie neemt de opleiding maatregelen ter verbetering van de kwaliteit en is de PDCA-cirkel rondgemaakt. Opmerkelijk is dat er bij klachten alert gereageerd wordt.

Zowel uit de zelfevaluatie als uit de verschillende bevestigingen worden verbeteringspunten afgeleid, die opgenomen worden in het jaaractieplan. Een eerste jaaractieplan dateert van het academiejaar 2002-2003. Sinds het academiejaar 2006-2007 wordt aangegeven hoe men het verbeteringsdoel wil bereiken, binnen welk tijdspad en wie verantwoordelijk is. De te ondernemen acties worden in detail beschreven. De voorzitter van de opleidingscommissie heeft de taak om over de opvolging van het jaaractieplan te waken. De jaaractieplannen worden ter evaluatie voorgelegd aan de opleidingscommissies en goedgekeurd door de departementsraad. Het jaarverslag laat zien welke actiepunten succesvol waren. De actiepunten die niet of onvolledig uitgevoerd werden, worden opnieuw opgenomen in het nieuwe jaaractieplan.

In het verleden ondernam het departement onder meer de volgende verbeteringsacties:

- organiseren van bevragingen,
- uitbouwen van onderzoek en dienstverlening,
- opmaken langetermijnvisie personeelsformatie,
- bijsturen van tekortkomingen in het bachelorprogramma,
- interne communicatie vereenvoudigen,
- organiseren van tentoonstellingen,
- publicatie van onderzoeksprojecten,
- actief zoeken naar mogelijke internationale samenwerkingsverbanden.

Ook de opleiding Beeldende kunsten ondernam een aantal verbeteringsacties, zoals:

- uitwerken van een geactualiseerde visietekst,
- vergelijken van studiefiches met de na te streven basiscompetenties,
- opstarten van overleg tussen alle docenten per afstudeerrichting/traject en per semester,
- actief zoeken naar internationale contacten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de betrokkenheid op het niveau van de studenten beter georganiseerd is dan op dat van de docenten. Overleg met alle actoren kan meer systematisch en structureel ingebed worden, zoals in een werkveldcommissie.

Studenten en docenten zijn vertegenwoordigd in de raad van bestuur van de hogeschool. Zij worden ook vertegenwoordigd in de departementsraad. De opleiding heeft een opleidingscommissie Beeldende kunsten. Die is samengesteld uit onderwijzende personeelsleden en is een adviesorgaan van de departementsraad. Alle docenten maken deel uit van een vakgroep. In de algemene vergadering van de associatie zitten twee verkozen studenten en personeelsleden van de hogeschool, in de raad van bestuur telkens één. De studenten zijn verder vertegenwoordigd in de raad van bestuur en de algemene vergadering van Sociale Voorzieningen Regio Gent, de Gentse Associatie Studentenraad en de Hogeschool Gent Studentenraad. Recent werd een studentenraad op het niveau van het departement ingericht. Eén student van de opleiding is actief bij het beleid betrokken door lidmaatschap in de departementsraad. Naast een formele betrokkenheid van de studenten is er ook een vrij informeel contact tussen studenten en docenten, waarbij eventuele problemen makkelijk ter sprake komen. De studenten geven in de gesprekken met de commissie aan dat zij zowel informeel als formeel hun problemen kunnen aankaarten.

Daarnaast werden de docenten ook betrokken bij de totstandkoming van het zelfevaluatie-rapport ter voorbereiding van het visitatiebezoek via een TRIS-evaluatie.

Collega's uit het middenkader ontmoeten elkaar in het ad-hocoverlegorgaan Basisoverleg. Hiervan zijn de vakgroepvoorzitters, de voorzitters van de opleidingscommissies, de departementssecretaris, de departementale kwaliteitszorgcoördinator en het departementshoofd lid.

In de departementsraad hebben ook drie vertegenwoordigers uit de sociale, economische en culturele milieus zitting. Verdere betrokkenheid van het werkveld is eerder informeel via tentoonstellingen, de jury's en gastlezingen. Wel vond in 2004 een bijeenkomst plaats van een resonantiecommissie, en worden recent enquêtes gehouden bij de juryleden. Bestaande initiatieven ('KIOSK', 'A Prior') kunnen volgens de commissie ingezet worden om de banden met het werkveld te ontwikkelen en uit te breiden.

De afgestudeerden gaven in de gesprekken met de commissie aan dat de betrokkenheid bij de opleiding enkel informeel en op individuele basis een feit is.

Aanbevelingen ter verbetering:

Overleg met de docenten, alumni en het werkveld kan systematischer en meer structureel ingebed worden.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	goed
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de evaluatie van de eindwerken wordt nagegaan of de studenten de eindkwalificaties beheersen. Hiervoor doet de opleiding een beroep op zowel nationale als internationale juryleden uit het werkveld. De waardering van de afgestudeerden door het werkveld is voor de opleiding een belangrijke indicator voor de realisatie van de doelstellingen. Ook de verslagen van de externe partners voor het opleidingsonderdeel 'kunst in het werkveld' helpen te evalueren of de studenten over de beoogde competenties beschikken.

De commissie heeft masterproeven en scripties bekeken en gelezen. De kwaliteit hiervan voldoet aan de verwachtingen, met als enige kanttekening dat de commissie een verschil in kwaliteit vaststelt tussen theorie en praktijk, waarbij reflectie bij de praktische uitvoering soms achterblijft.

De kwaliteit van de afgestudeerden blijkt volgens de opleiding verder uit het onthaal van de eindwerken door het publieke forum. Zo worden onder meer prijzen gewonnen en worden de eindwerken geselecteerd voor tentoonstellingen. De eigen eindejaarstentoonstelling en de afstudeershow van Mode kunnen volgens de opleiding op een ruime belangstelling rekenen van externen uit het werkveld.

Vanuit het werkveld bleek in de gesprekken met de commissie heel wat waardering voor de kwaliteit van de afgestudeerden. Zo zijn afgestudeerden van KASK vaker vertegenwoordigd op tentoonstellingen. Bij de afstudeerrichting Mode is het gedurfde karakter van de opleiding toch iets meer bescheiden. De academisering wordt door het werkveld positief onthaald en heeft gezorgd voor een mentaliteitsverandering bij de afgestudeerden. Wel wordt opgemerkt dat bij sommige afstudeerrichtingen meer aandacht kan worden gegeven aan de technische knowhow. De wil bij de studenten om 'uit te vliegen', zou ook kunnen worden bevorderd. Daarnaast wordt aangegeven dat er soms grote verschillen zijn tussen de inhoudelijke verdieping in de scripties en de kwaliteit van de masterproef.

Uit de resultaten van de enquête bij de afgestudeerden Textielontwerpen blijkt een meerderheid tevreden over de gevolgde opleiding. Sterke punten zijn zelfontplooiing, artistieke vrijheid en creativiteit. Minpunten zijn technische kennis en kennis van computerprogramma's. Volgens de opleiding komt het nieuwe programma (sinds de BaMa-hervormingen) tegemoet aan deze tekortkomingen. De afgestudeerden toonden zich in de gesprekken met de commissie algemeen tevreden over de gevolgde opleiding.

Er bestaat een keuzevak dat de studenten voorbereidt op een zelfstandige praktijk. Toch willen de studenten graag meer informatie over de latere beroepsmogelijkheden en over mogelijkheden om verder te studeren. Hierin schiet de begeleiding volgens de studenten tekort.

Verschillende afgestudeerden volgen een postacademische opleiding aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten. In 2007 en 2008 waren minstens de helft van de geselecteerde Belgische studenten afgestudeerd aan KASK.

Bij onderzoek naar de tewerkstelling van afgestudeerden viel het de opleiding op dat veel oud-studenten in meerdere sectoren werken en verschillende jobs combineren. Volgens de opleiding weten de studenten zich aan te passen aan de huidige arbeidsmarkt en hun veelzijdigheid uit te spelen.

Het is de commissie opgevallen dat de opleiding over gedetailleerde gegevens beschikt over het tewerkstellingsprofiel van de afgestudeerden per afstudeerrichting. Die werden verzameld via een enquête bij de afgestudeerden. De opleiding beschikt over gegevens van een meerderheid van de afgestudeerden. Uit deze gegevens vallen over de afstudeerrichtingen heen een aantal algemene tendensen op.

Een meerderheid van de alumni is actief in de sector waarvoor zij werden opgeleid. Daarbij hebben heel wat afgestudeerden een eigen praktijk, maar heel vaak wordt die gecombineerd met andere activiteiten, in veel gevallen een job in het onderwijs. Een klein aantal studenten is actief in een sector buiten het domein van de opleiding, is werkloos of studeert nog.

De studentenmobiliteit in de opleiding Beeldende kunsten is nogal laag. In de academiejaren 2005-2008 waren er telkens gemiddeld 4 uitgaande Erasmus-studenten in de opleiding uit verschillende afstudeerrichtingen/trajecten. In het academiejaar 2004-2005 waren er 12 uitgaande studenten. Studenten hebben ook de mogelijkheid om een uitwisseling aan te gaan met een niet-Europese instelling. De studenten gaven in de gesprekken met de commissie aan dat de mogelijkheden tot uitwisseling te weinig voorgesteld worden.

Het aantal inkomende studenten ligt heel wat hoger. In de academiejaren 2004-2005, 2005-2006 en 2007-2008 waren er telkens tussen 14 en 16 inkomende Erasmus-studenten. In het academiejaar 2006-2007 lag hun aantal met 22 het hoogst.

In de jaarverslagen 'Internationalisering' worden onder de noemer 'docentenmobiliteit' vaak bezoeken aan onderwijsinstellingen en deelname aan congressen gerekend. Echte docentenmobiliteit in het kader van onderwijsactiviteiten bij andere instellingen hoger onderwijs is echter beperkt tot enkele uitgaande en instromende docenten per academiejaar. Het verslag vermeldt ook de dienstreizen die plaatsvinden in het kader van onderzoek. Voor docentenmobiliteit zijn er ook samenwerkingsakkoorden met enkele instellingen uit Japan. De commissie vindt het belangrijk dat de opleiding het aantal uitwisselingen vergroot, zowel bij studenten als docenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt aandacht voor het vergroten van de studenten- en docentenmobiliteit.

De commissie vraagt meer aandacht voor het gelijkwaardige niveau tussen de theorie en praktijk in de masterproeven.

Op het niveau van de afstudeerrichting kan de technische knowhow van de studenten worden verbeterd, net als hun streven om zelfstandig hun ambities te verwezenlijken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

**Oordeel van de visitatiecommissie: ABA: goed
MA: voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft waardering voor de manier waarop de bachelorstudenten in het traject worden begeleid, zodat ze voldoende in staat zijn om binnen de gegeven tijd de studie te voltooien.

De opleiding formuleert geen streefcijfers met betrekking tot de slaagpercentages. Het doel van de opleiding is zo veel mogelijk studenten de vooropgestelde competenties laten bereiken.

Uit de slaagcijfers van de eerstejaarsstudenten blijkt dat zich elk jaar meer vrouwelijke dan mannelijke studenten inschrijven, dat de slaagkansen voor vrouwelijke studenten hoger liggen dan die voor mannen (60 procent tegenover 54 procent bij de mannen), zowel voor generatie- als niet-generatiestudenten, dat er zich gemiddeld meer generatiestudenten dan niet-generatiestudenten inschrijven en dat in deze beide categorieën de slaagkansen even hoog liggen. Het totale aantal geslaagde eerstejaarsstudenten bedraagt gemiddeld 57,6 procent. Dat ligt iets hoger dan de gemiddelde slaagkansen in de hogeschool (49,4 procent) en de andere opleidingen Beeldende kunsten. Het gemiddelde slaagpercentage van de eerstejaarsstudenten Fotografie ligt lager dan dat van andere afstudeerrichtingen, en samen met Grafisch ontwerp lager dan het gemiddelde van de opleiding. Het aantal geslaagde eerstejaarsstudenten is de laatste jaren gestegen. Het percentage daalde echter doordat het aantal inschrijvingen met een kwart steeg. De opleiding is blij met de stijging van het aantal kandidaat-studenten voor de opleiding, waardoor iets strenger geselecteerd kan worden, maar ze zit wel boven het aantal voordelig gefinancierde studenten.

In het tweede jaar stijgen de slaagpercentages naar 68 procent, in het derde jaar naar 75 procent en in het laatste jaar naar 93 procent. De gemiddelde slaagpercentages voor het laatste jaar liggen in alle afstudeerrichtingen hoger dan 90 procent.

Uit de doorstroomanalyse blijkt dat 64 procent van de studenten de studie afrondt op 4 jaar tijd. 27 procent van de studenten doet 5 jaar over de studies, 8 procent 6 jaar en enkelen 7 of 8 jaar. De gemiddelde studieduur bedraagt 4,43 jaar, en varieert over de verschillende afstudeerrichtingen van 4,36 tot 4,71 jaar. De opleiding meent dat de feitelijke gemiddelde studieduur de vraag voor een tweejarige masteropleiding ondersteunt.

Sinds het academiejaar 2007-2008 voert de trajectbegeleider gesprekken met studenten die zich uitschrijven. De meest geciteerde oorzaken van uitschrijving binnen de opleiding Beeldende kunsten zijn persoonlijke redenen, motivatie, wijze van onderwijzen en informatie over het programma. Uit een analyse van de interviews blijkt dat vooral de laatste drie geregeld met elkaar samenhangen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De uitval van de studenten in met name het eerste studiejaar geeft aan dat de toelatingsproef kan worden verbeterd, en dat in de eerste fase van de studie een meer zorgvuldige studentenbegeleiding gewenst is.

Het formuleren van streefcijfers kan helpen de slagingspercentages te verbeteren en duidelijkheid scheppen over de ambities van de opleiding op dit vlak.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	ABA: goed
	MA: voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma	voldoende
Onderwerp 3: Personeel	voldoende
Onderwerp 4 voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	ABA goed MA voldoende	
Facet 2.2: Eisen academische gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	ABA voldoende MA onvoldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	goed	
Facet 2.8: Masterproef	voldoende	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen academische gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	Voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	goed	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	Voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	ABA goed MA voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

- HoGent Hogeschool Gent
- academisch gerichte bacheloropleiding Beeldende kunsten
 - masteropleiding Beeldende kunsten
 - masteropleiding Fine Arts
 - Vrije kunsten
 - Fotografie
 - Grafisch ontwerp
 - Multimediale vormgeving,
 - Textielontwerpen
 - Mode